

Skötselplan för Gryts naturreservat

SKÖTSELPLAN FÖR GRYTS NATURRESERVAT

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 20 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2006. Planförfattare har varit Mikael Hagström. Inför fastställande har planen reviderats av Olle Jonsson och Jens Johannessson bl a efter uppgifter från Per Gräslund om natur- och kulturhistorien, särskilt för Gräsmaröområdet men också för Gryts skärgård generellt. Foton på framsidan: Mikael Hagström och Peter Olofsson.

A. ALLMÄN BESKRIVNING	3
1. Administrativa data om naturreservatet	3
2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut	5
3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden.....	5
3.1 Naturbeskrivning	5
3.2 Historisk och nuvarande markanvändning	6
3.3 Områdets bevarandevärden	8
3.3.1 Biologiska bevarandevärden	8
3.3.2 Geologiska bevarandevärden	9
3.3.3 Kulturhistoriska bevarandevärden	9
3.3.4 Intressen för friluftslivet.....	10
3.4 Källuppgifter.....	10
B. PLANDEL.....	11
1 Syfte med naturreservatet.....	11
2 Disposition och skötsel av mark	11
2.1 Skötselområden	13
GRÄSMARÖ 1:8	14
GRÄSMARÖ 1:2	15
GRÄSMARÖ 1:11 och 1:13	26
FÅNGÖ 2:4 och KRÅKMARÖ 1:20.....	33
FÅNGÖ 2:3.....	41
GRYTÖ 1:8.....	51
STORA ÅLÖ 4:2 och BOKÖ 1:33	55
2.2 Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder	58
2.3 Jakt	58
2.4 Utmärkning av reservatets gräns	58
3. Tillsyn.....	58
4. Dokumentation och uppföljning.....	58
4.1. Dokumentation och inventeringar.....	58
4.2. Uppföljning	58
4.2.1. Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd.....	59
4.2.2 Uppföljning av effekter av skötselåtgärder	59
5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	59

A. ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data om naturreservatet

Reservatets benämning:	Gryts naturreservat	
REG-DOS NR:	2001741	
Beslutsdatum:	1968-06-28, 1969-04-02, 1969-05-05, 1970-09-16, 1970-10-15, 1972-09-07, 1974-01-31, 1993-01-18	
Län:	Östergötland	
Kommun:	Valdemarsvik	
Areal:	3783 ha	
	Land:	303 ha
	Vatten:	3480 ha
	Produktiv skog	ca 82,5 ha (satellitdata)
Naturtyper: (Natura 2000 habitat)	Skär och små öar i Östersjön (1620)	71,1 ha
	Klippvegetation (8220)	8,0 ha
	Västlig taiga (9010)	116,1 ha
	Äldre ädellövskog (9020)	1,0 ha
	Trädklädda betesmarker (9070)	23,9 ha
Prioriterade bevarandevärden		
Naturtyper	Barrskog med intern dynamik, äldre odlingslandskap, fågelskär, skärgård	
Arter/grupper	Kärlväxtflora, lavar, vedinsekter och fåglar.	
Övrigt:	Större delen av reservatet är Natura 2000-område (SE320055). Fågelskydd 1/4-10/7 gäller på Gråklabben (djurskyddsområde nr 0509185), Sandskären (nr 0509175) och Örskär-Aspskär m.fl. (nr 0509169). Fågelskydd 1/2-15/8 gäller på St. Lundskär m.fl. (nr 0509179).	
Naturvårdsförvaltare	Markägare i samråd med länsstyrelsen: <i>Gräsmarö 1:2</i> <i>Gräsmarö 1:8</i> <i>Gräsmarö 1:11</i> <i>St. Ålö 4:2</i> <i>Bokö 1:33</i> <i>Grytö 1:8</i>	

Gryts naturreservat

Länsstyrelsen i samråd med markägare:

Fångö 2:3

*Fångö 2:4, Kråkmarö 1:20 (SNF förvaltar
stugan på Ytterö)*

Lägesbeskrivning:

Gryts naturreservat berör flera ögrupper i skärgården i Gryts församling i östra kanten av Valdemarsviks kommun.

Vägbeskrivning:

Reservatet kan endast nås med båt.

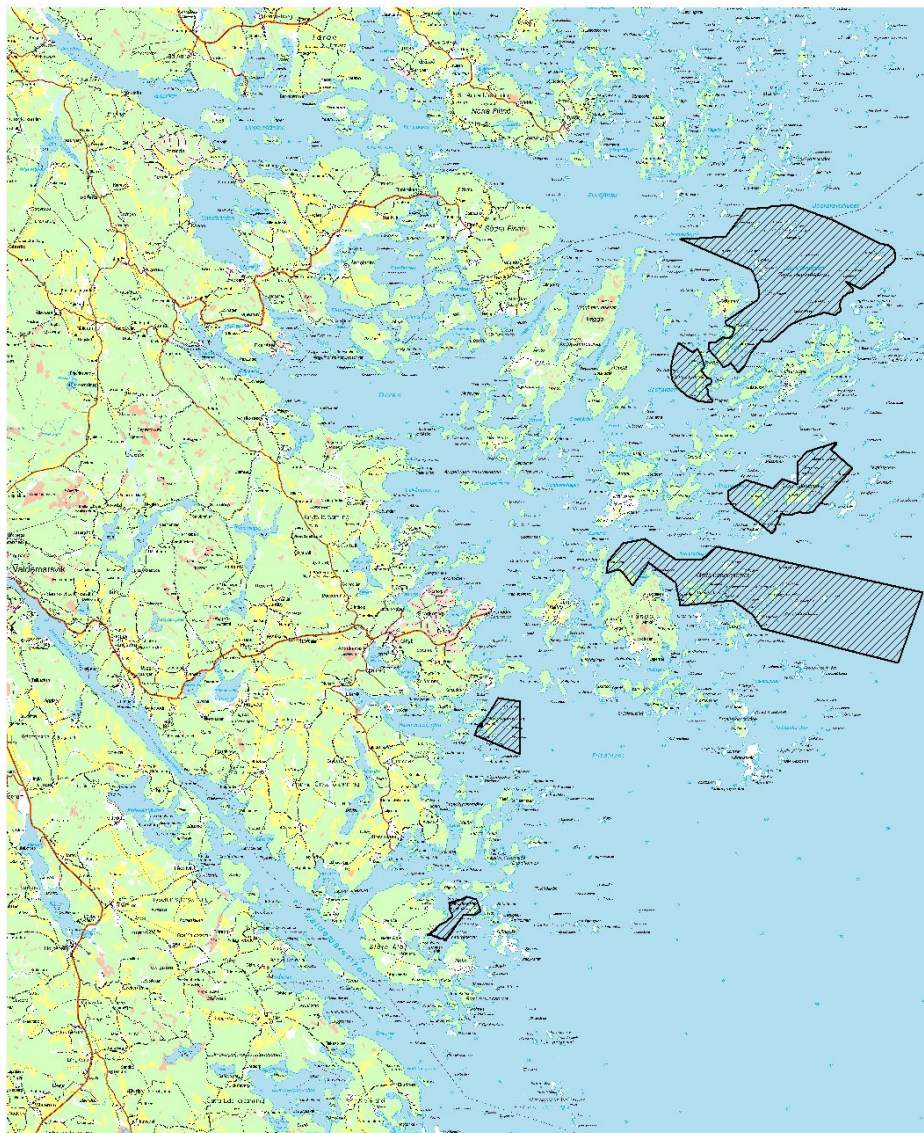
2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut

(se reservatsbeslut; syftet beskrivs även i denna skötselplans plandel under B1)

3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

3.1 Naturbeskrivning

Reservatet berör ett 50-tal små öar och skär i Östergötlands ytterskärgård. Gammal knotig tallskog dominerar flera av de lite större holmarna och på vissa platser syns rester av ett äldre odlingslandskap, bl.a. på Reskär med hamlade äldre lövträd. Flera av de kala ytterskären hyser en rik kustfågelfauna och en särpräglad kärlväxt och lavflora anpassad till den karga skärgårdsmiljön.

1:100000

 Reservatsytor

(c) Bakgrundskartor Lantmäteriet, d-nr 106-2004/188

Berggrunden i reservatet består av tidigorogena (bildade för ca 1 900 – 1 950 miljoner år sedan) finkorninga amfiboliter tillsammans med mörkgrå till grå , finkorniga, intermediära till feliska ortogneiser. Bergarterna uppvisar vanligen ådror och segregationer av pegmatisk och finkornig granitisk sammansättning och ådelgnejsbildning. Tidigorogen granodiorit till tonalit till kvartsdiorit, ljus till mörkt grå förekommer också. Tidigorogen medel- till grovkornig, röd till rödgrå granit till granodiorit förekommer också. En yngre, ca 1 850 miljoner år gammal, grovkornig, kalifältspatporfyisk granit förekommer i den sydligaste delen av reservatsområdet. Ofta är bergarterna folierade, stängliga och veckade. På Sandskär finns välutvecklade klapperstensfält och även områden med sand.

3.2 Historisk och nuvarande markanvändning

På Häradskartan (1868-77) utgör reservatets landområden uteslutande utmark. Ett par små, fortfarande gräsbeväxta svackor på Innerö har dock tidigare, på 1700-talet, nyttjats för slätter. En relativt stor andel öar, främst de något större men även några små, var vid häradskartans tid beväxta med tallskog som nyttjades för skogsbete. Många mindre öar och skär var mer eller mindre trädfria, men nyttjades också de som betesmarker främst för får.

De flesta öarna har varit ohävdade under ganska lång tid men Torrö har en obruten beteskontinuitet, med extensivt färbete under de senare decennierna. Uteblivet bete på öarna har gjort att skogen tätat. På flera platser finns fortfarande mer öppna skär, vilket till en del troligtvis beror på deras historia med beteshävd.

Fiske och fågeljakt har historiskt varit viktiga inkomstkällor inom området och även idag bedrivs fiske och fågeljakt här. På många skär finns skjutkojor eller rester av gamla skjutkojor för vettjakt på sjöfågel.

3.2.1 Kulturhistoriska lämningar Gryts NR

Fornlämningarna är skyddade enligt Kulturminneslagen (1988:950).

Gryt 183:1

Gubbön. Kummel, uppfört 1826 av lotsarna på Kättilö. Det ersatte en förfallen vårdkase som omnämnts redan 1644.

Gryt 192

Kyrkogårdsskär. Begravningsplats i en sten- och moränfylld sänka. En delvis röjd yta. Omkring anläggningen finns en mur av löst lagda stenar.

Gryt 208:1

Solskär. En fornlämningsliknande bildning.

Gryt 223

Turmule. Uppgift om fiskeläge enl lantmäteriakt. Vid besiktning på platsen 2005 kunde inga lämningar identifieras. På öns norra sida finns en skyddad naturhamn fri från grund.

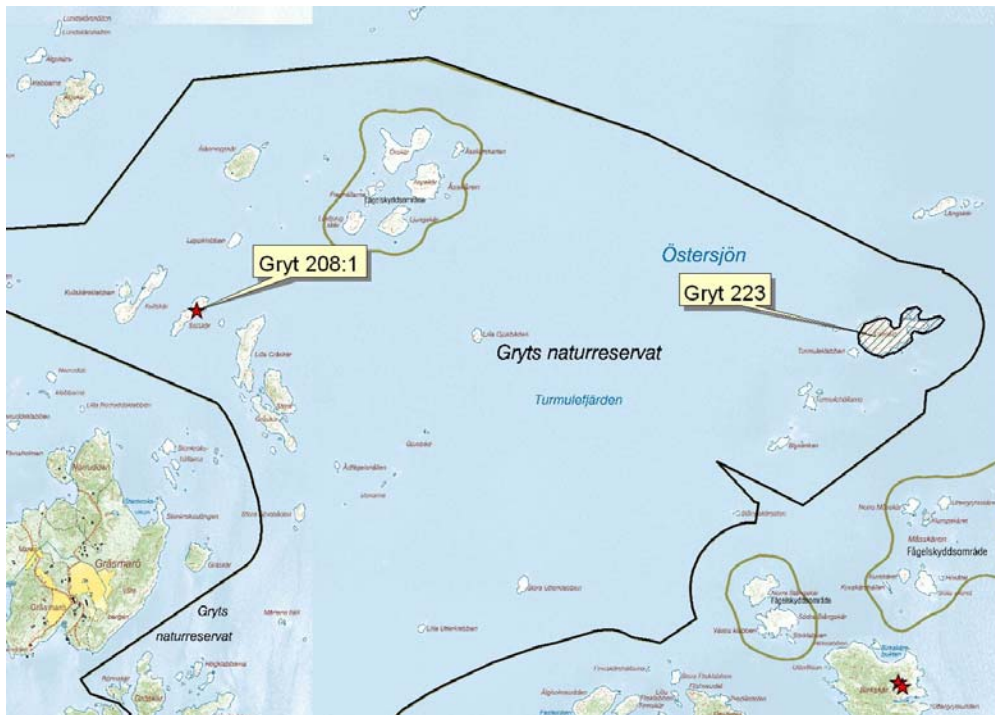
Gryt 266

Vattnet N Kyrkogårdsskär. Vrak av Galeasen OLGA (hemort Gryt). Hon hade måtten: längd 18.62 m, bredd 6.43 m. Status: Vraket är helt skrovhelt, sånär som på aktern, vilken är utfallen. Hon ligger i brant sluttning med aktern liggande grundast upp mot land. Akterstävén, som fortfarande står, sticker upp till ca 1 m djup. Bogsprötet, som ligger ner mot botten där sluttningen planat ut, ligger med sin spets på 10.5 m djup och bara ca 1 m ovanför botten, som alltså ligger på 11.5 m djup.

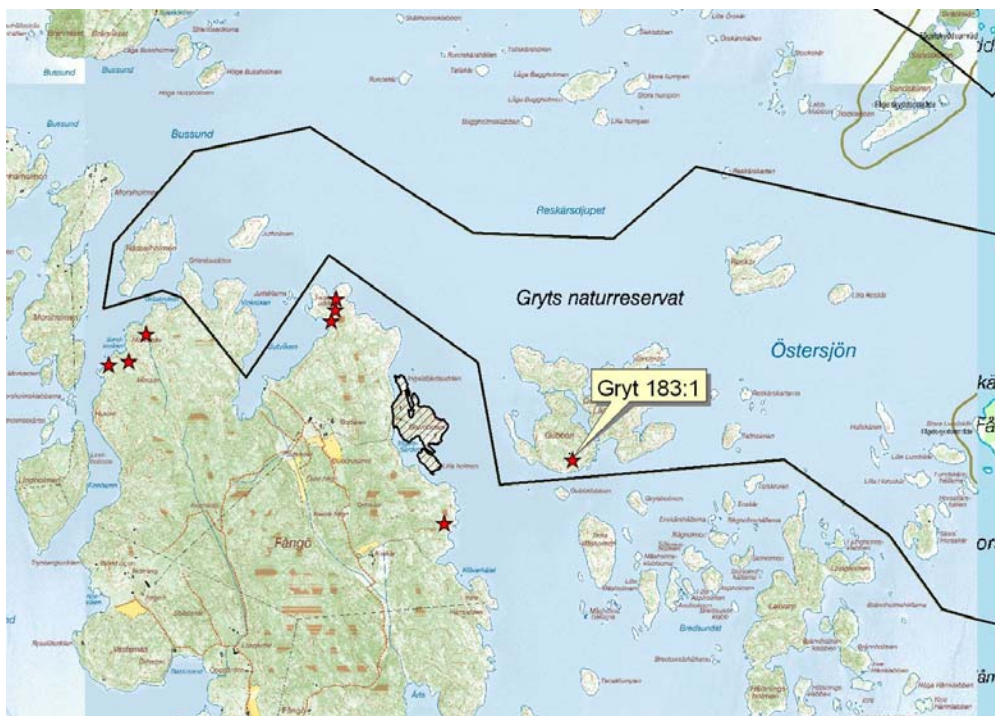
Gryts naturreservat

Gryt 292

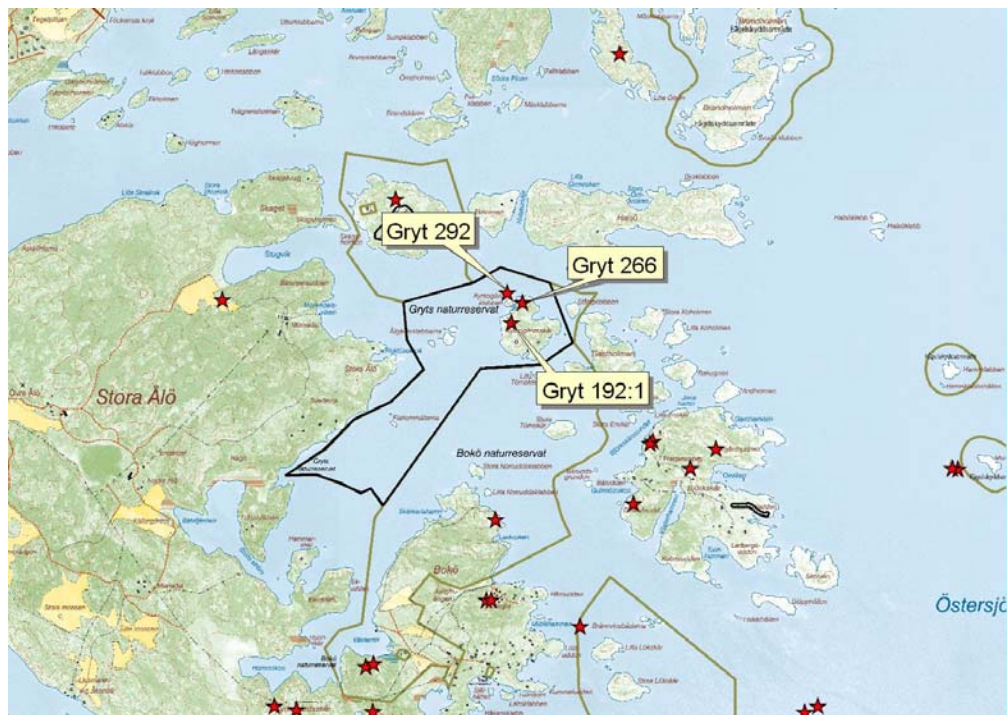
I vattnet N Kyrkogårdsskär finns ett vrak, det är dock ej klassat som kulturhistorisk lämning.

Karta 1 över kulturhistoriska lämningar.

Karta 2 över kulturhistoriska lämningar.

Karta 3 över kulturhistoriska lämningar.

3.3 Områdets bevarandevärden

3.3.1 Biologiska bevarandevärden

Området hyser höga biologiska värden knutna såväl till gamla träd och död ved som till en varierad ytterskärgräsmiljö med en särpräglad fågelfauna och flora. Här finns en rik kärlväxtflora, bl.a. med arter knutna till träckgödslade fågelskär eller till naturbetesmarker, här finns ovanliga lavar på ved och lövträd och här finns en tämligen rik fågelfauna. I området förekommer även flera sällsynta skalbaggar knutna till solexponerade gamla tallar och döda och ihåliga träd. Särskilt höga bevarandevärden knutna till sådana äldre tallar och död tallved finns på Edshammarsön, Gubbön och Gröskär.

Lägre flora och svampar:

I reservatet finns flera sällsynta lavar (Tabell 1). De flesta lever på gamla ädellövträd, främst på hamlade lindar och någon ek. Ett undantag är dock strutskinnlaven (NT) som växer på några berghällar på Korsholmen, ladlav (NT) och dvärgbägarlav (NT) som växer på tallved.

Tabell 1: Ovanliga kryptogamer påträffade i reservatet

Art	Substrat
Dvärgbägarlav <i>Cladonia parasitica</i>	tallåga
Sydlig ladlav <i>Cyphelium tigillare</i>	torrträd av tall
Silverlav <i>Parmelina tiliacea</i>	hällar
Kortskaftad parasitspik <i>Sphinctrina turbinata</i>	lind
Rosa skärelav <i>Schismatomma pericleum</i>	ek, lind
Skuggorangelav <i>Caloplaca lucifuga</i>	lind, ek
Gulpudrad spiklav <i>Calicium adspersum</i>	ek
Gul dropplav <i>Cliostomum corrugatum</i>	ek
Gammelekslav <i>Lecanographa amylacea</i>	ek
Mjölig klotterlav <i>Opegrapha soreidifera</i>	ek
Hjälmbrosklav <i>Ramalina baltica</i>	ek
Blek kraterlav <i>Gyalecta flotovii</i>	lind
Parasitsotlav <i>Cyphelium sessile</i>	lind
Grovicka <i>Phaeolus schweinitzii</i>	tall

Däggdjur

Ingen däggdjursinventering är gjord.

Fåglar och övriga ryggradsdjur

Området inventerades på kustfågel 1997. Häckande arter sammanfattas i tabell 2.

Tabell 2: Häckande kustfåglar 1997.

Svärta <i>Melanitta fusca</i>
Havstrut <i>Larus marinus</i>
Gråtrut <i>Larus argentatus</i>
Fiskmåsar <i>Larus cannus</i>
Silvertärna <i>Sterna paradisaea</i>
Strandskata <i>Haematopus ostralegus</i>
Rödbena <i>Tringa totanus</i>
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>
Grågås <i>Anser anser</i>
Drillsnäppa <i>Actitis hypoleucos</i>
Storskrake <i>Mergus merganser</i>
Småskrake <i>Mergus serrator</i>
Ejder <i>Somateria mollissima</i>
Vigg <i>Aythya fuligula</i>
Labbe <i>Stercorarius parasiticus</i>
Tordmule <i>Alca torda</i>

Gråtrut i skärgårdshamn. Foto : Peter Olofsson

Särskilt intressant och skyddsvärt är beståndet av svärta som 1997 uppgick till 10 par. Vid skärgårdsinventeringen 2002 påträffades även häckande skogsduva. Arten är inte särskilt kustbunden men har minskat kraftigt under senare år och är därför värd att nämna.

Ryggradslösa djur

Det vedlevande insektslivet i området torde vara ganska rikt med tanke på den rika tillgången på död ved. Dock är ingen sådan undersökning gjord. Ströfynd och kläckhål visar att ovanliga arter som reliktsbock *Nothorhina punctata* (NT), åttafläckig praktbagge *Buprestis octaguttata*, barrpraktbagge *Dicerca moesta* och svart praktbagge *Anthaxia similis* knutna till gammal tall och tallved finns spridda i området. Skärgården erbjuder speciella levnadsvillkor även för dagfjärilarna. Flera arter som är mer eller mindre allmänna på fastlandet saknas eller är sällsynta i ytterstskärgården och vice versa. Värda att nämna är sandgräsfjäril och den lite ovanligare svingelgräsfjärilen som är något av karaktärsarter här ute. Den som har lite tur kan även få se någon av de stora ljusa fjärilarna apollofjäril *Parnassius apollo* och makaonfjäril *Papilio machaon*.

3.3.2 Geologiska bevarandevärden

Berggrunden i reservatet utgörs av olika ljusa gnejser, mörk amfibolit och mörka diabasgångar. Vind och vatten har gjort att berggrunden syns tydligt på flera platser i reservatet, vilket ger ett pedagogisk mervärde då man enkelt kan studera mineral, bergarter och formationer bildade i samband med isens påverkan under förra istiden.

3.3.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Den mänskliga aktiviteten på de små öarna och skären har lämnat få bestående lämningar. Några undantag finns dock. På flera av skären finns lämningar av gamla skjutkojor för sjöfågeljakt. En del används fortfarande. Den mest påtagliga lämningen är Gubbö kupa som är ett högt beläget skorstensliknande sjömärke i sten.

På många av öarna finns rester av en betespräglad flora och en del öar betas fortfarande. På bland annat Reskär och Sandskär vid Gubbö finns spår efter lövtäkt på gamla askar. Ängsbruk har förekommit på bördigare partier på Innerö.

3.3.4 Intressen för friluftslivet

Området ger möjlighet till en rik upplevelse av gammal knotig tallskog i skärgårdsmiljö. Här kan man även uppleva en rik flora och fauna typisk för skärgården. Fiske, bad och avkoppling finns också goda möjligheter till. Många av öarna är välbesökta av båtturister under sommarmånaderna. Särskilt välbesökta är Gubbö, Innerö och Ytterö.

3.4 Källuppgifter

Tryckta

Geologisk karta 1927. Sveriges geologiska undersökning.

Länsstyrelsen 1999. Kustfågelinventering sommaren 1997.

Kartbladet Aa 153 Torönsborg 1923. Sveriges geologiska undersökning.

Kartbladet Aa 158 Valdemarsvik 1928. Sveriges geologiska undersökning.

Regional berggrundsgeologisk undersökning- Sammanfattning av pågående verksamhet 2005.

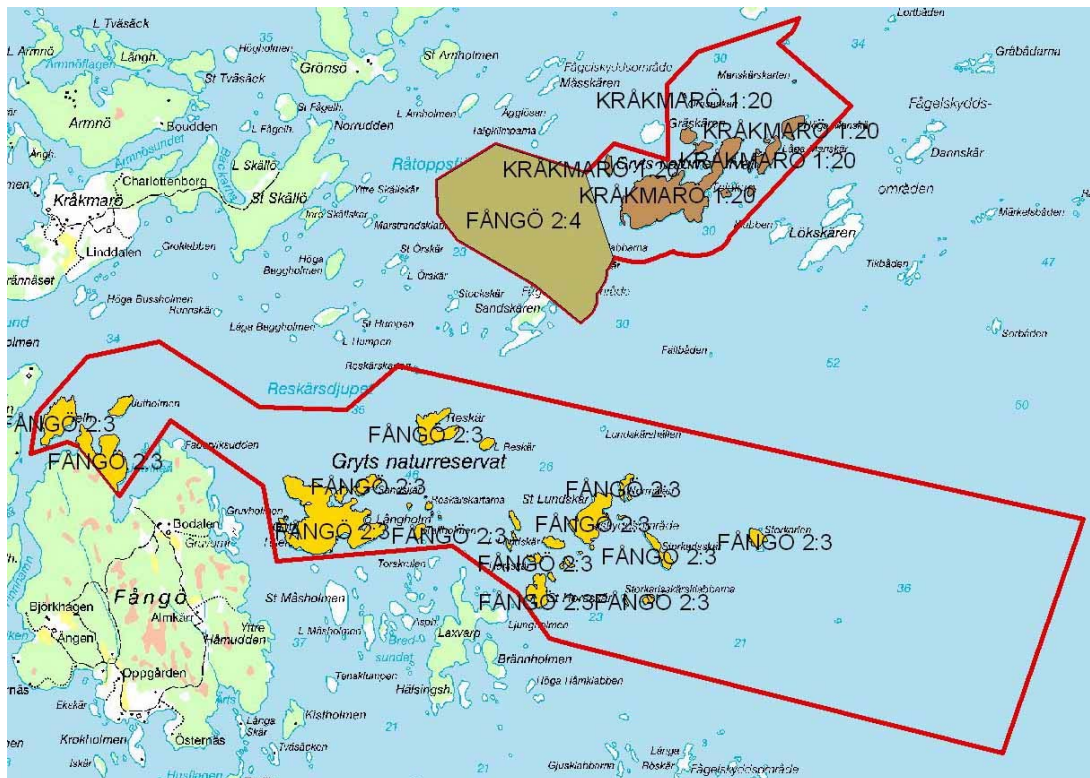
Sveriges geologiska undersökning, Rapporter och meddelanden 123,2006.

Ej tryckta

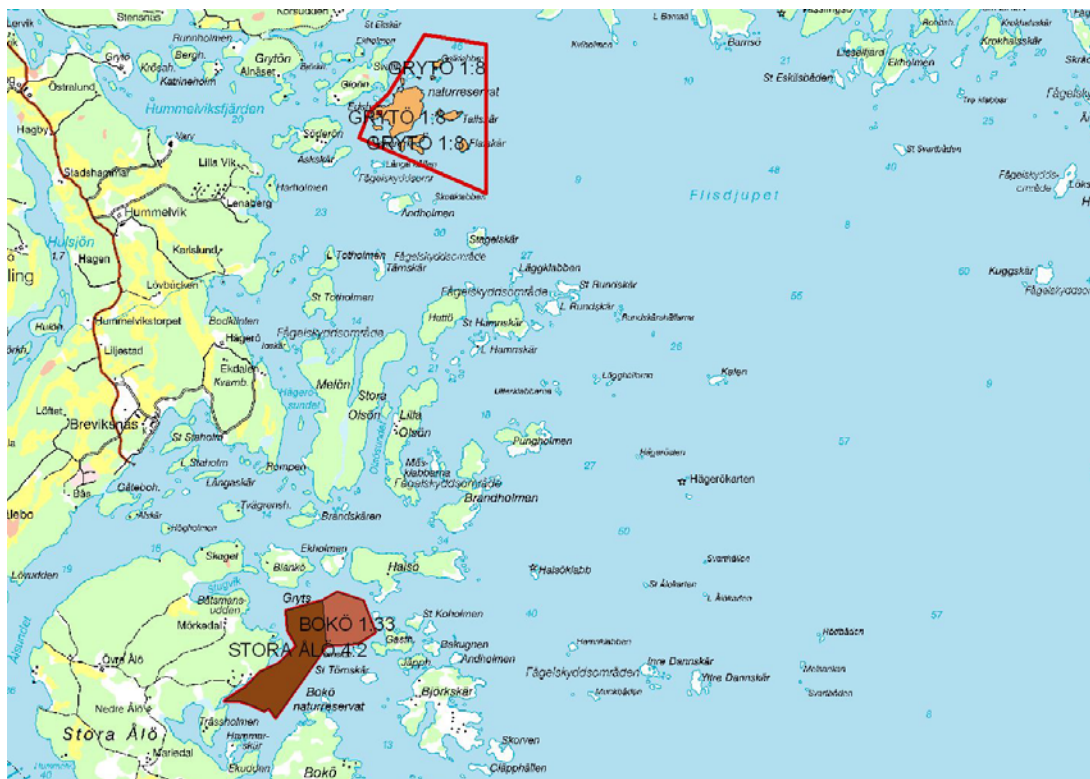
Länsstyrelsen opubl. Skärgårdsinventering 2002. Mikael Hagström.

Per Gräslund, kommentarer på skötselplan.

Gryts naturreservat

Fastighetskarta 2, Mellersta delen. Kartan visar fastighetsindelningen i mellersta delen av Gryts naturreservat. Fångö 2:3 är privatägd. Fångö 2:4 och Kråkmårö 1:20 ägs av Naturskyddsföreningen i Norrköping och förvaltas av Naturskyddsföreningen och Länsstyrelsen gemensamt.

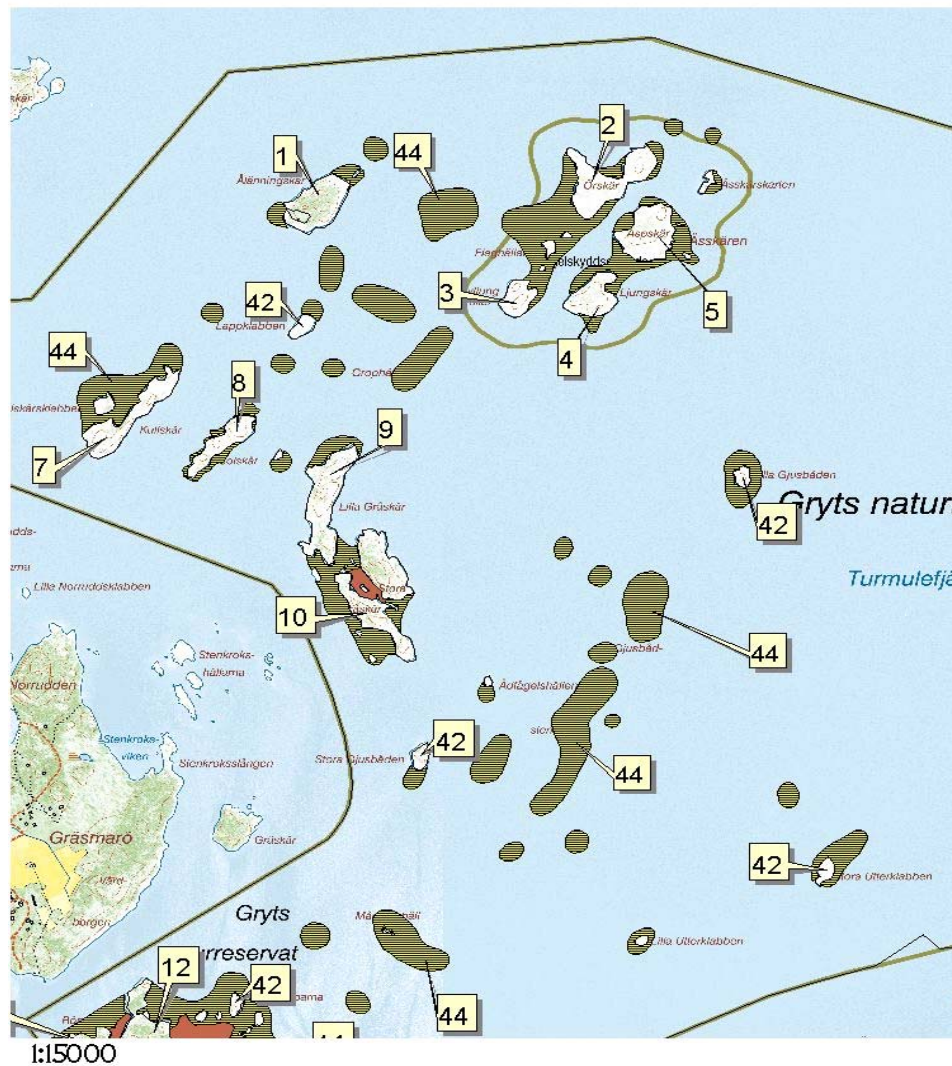

Fastighetskarta 3, Södra delen. Kartan visar fastighetsindelningen i södra delen av Gryts naturreservat. Samtliga fastigheter är privatägda och förvaltas av markägarna i samråd med Länsstyrelsen.

2.1 Skötselområden

Reservatet är indelat i 44 skötselområden, både över och under vattenytan. Indelningen är anpassad till de respektive fastigheter som tillsammans utgör Gryts naturreservat, se karta ovan.

Olika skötselområden kan ha olika målinriktning beroende på den typ av natur- och kulturvärden som finns där idag, och beroende på de förutsättningar som finns för att kunna sköta värdena på reservatets alla öar och skär på ett rationellt sätt.

 43, grunda mjukbottnar
 44, Grunda hårbottnar
 Skötselområden land

(c) Bakgrundskartor Lantmäteriet, d-nr 106-2004/188

Skötselkarta 1. Skötselområden i reservatets norra del.

GRÄSMARÖ 1:8

Skötselområde 1 – Ålänningskär

Areal: 2,7 ha	9020-Ädellövs-kog	0,2 ha
	1620- Små öar och skär i Östersjön	2,5 ha

Beskrivning

Ålänningskär är en liten ö till största delen klädd med ganska ung tall- och björkblandskog. Mot söder finns stora en- och rosbuskage samt en liten lövskog dominerad av asp och lind (9020). I lövskogen står träden mycket tätt men detta till trots finns det ganska mycket buskar av ros, en och björnbär vilket gör skogen svårframkomlig. Många av de gamla lindarna är ihåliga och av asp finns gott om torrträd, högstubbar och lågor. På gamla lindar växer den sällsynta parasitsotlaven på flera stammar och på ett träd växer mjölig klotterlav som också den är ovanlig. Porlav är rikligt förekommande. Bland kärleväxterna dominerar hundkex, liljekonvalj och getrams.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till lövskogen.
- Alla arter som är knutna till gamla lövträd och död lövved ska få möjlighet fortleva på lång sikt.
- Området ska bibehålla eller utveckla sina lövskogskvaliteter genom att inga lövträd huggs.

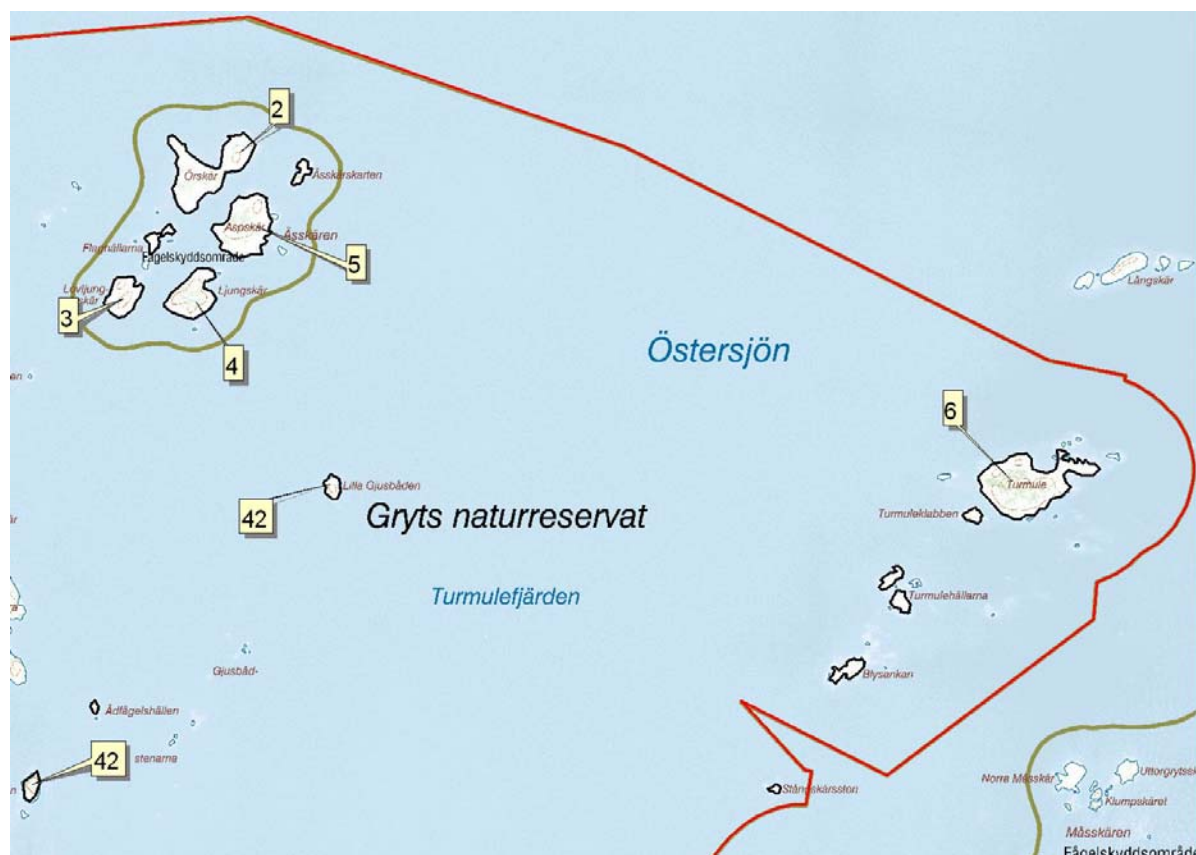
Åtgärder**Restaureringar**

- Inga engångsåtgärder bedöms nödvändiga. Avverkning av tall ger en annan karaktär åt ön men missgynnar inte naturvärdet.

Löpande skötsel:

- Eventuellt löpande uttag av tall.

GRÄSMARÖ 1:2

Skötselkarta 1a. Nordöstra delen av naturreservatet.

Skötselområde 2 – Örskär

Areal: 3,4 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

3,4 ha

Beskrivning

Varierat litet skär med både fågelskärsflora och magra buskmarker. En stor del av ön täcks av klappersten som ibland bildar helt kala partier medan de på andra platser är övervuxna av renlavar, örter, gräs och enbuskar. Det hela ger ett alvarliknande intryck. Floran i anslutning till klappret är ganska rik med örter som strandveronika, kvanne, gråfibbla, nattviol, gökblomster, knägräs och ner mot vattnet strandråg, vejde, toppfrossört, frossört, kustarun och malört. I fuktsvackor på berghällarna växer kråkris. På en fågelgödsld klippa växer silverlav tillsammans med gräslök, vänderot, kärleksört och gul fetknopp.

Denna holme ingick i Gräsmarö 1:2:s fårbetesmarker, liksom de flesta öar och holmar med sämre växtlighet, eller som låg på så långt avstånd från hemön att de inte lämpade sig för kobete. På Örskär fanns också gårdens bästa och noga bevakade smultronställen. Örskär, Lövljungkär, Ljungkär och Aspskär (ögruppen Eskära) var också värdefulla vrakgodsstränder. Älfiske med hommor i iordninggjorda hommstånd har bedrivits i sen tid.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till den öppna till halvöppna miljön med innehåll av exponerade klapperfält.
- Träd- och buskskiktet ska inte täcka mer än 5 % av ön.

Åtgärder

Restaureringar

- Hälften av enbuskarna röjs bort.

Löpande skötsel:

- Eventuell beteshävd eller beteshärmande röjningar vid behov.

Skötselområde 3 – Lövljungskär

Areal: 1,1 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

1,1 ha

Beskrivning

Liten karg ö som domineras av enbuskar. Floran är mager och ganska artfattig. Ett par små fågelgödslade hållar har lite rikare blomning av bland annat, gräslök, baldersbrå, styvmorsviol och fackelblomster. Vid en vik mot norr finns ett lite frodigare parti där det bland annat växer kvanne, rödtoppa och gökblomster. Alldeles vid den östra stranden finns ett stråk av lättvittrad mörk grönsten, amfibolit. Sprickfyllnader av det relativt hårda mineralet kvarts i amfiboliten, står upp som förhöjningar och bildar ett nätliknande mönster.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Ön ska fortsätta att vara glest bevuxen av enbuskar och bibehålla sitt inslag av flora gynnad av fågelgödsel.

Åtgärder

Restaureringar

- Ön bör eventuellt röjas på hälften av enarna. Några täta buskage lämnas mot stranden.

Löpande skötsel:

- Eventuellt återkommande enbuskröjningar.

Skötselområde 4 – Ljungskär

Areal: 1,8 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

1,8 ha

Beskrivning

Litet kargt och magert skär dominerat av björk och en. Här finns även någon enstaka säl, gammal gran och ett par tallar. I fältskiktet dominerar kruståtel och ljung men i norr finns ett klapperstensparti med rikare flora med bland annat kvanne, strandveronika, kustarun, besksöta, skallror, smultron, kustarun, nattviol och malört.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till den öppna klapperstensmiljön, buskrika skär och skärgårdsmiljön i helhet.
- Naturvärdet skadas inte av buskröjningar och beteshävd så länge det finns ett påtagligt inslag av buskar på ön (ca 5 % täckningsgrad)

Åtgärder

Restaureringar

- I dagsläget krävs inga restaureringsinsatser.

Löpande skötsel:

- Beteshävd kan gynna ön naturvärden.

Skötselområde 5 – Aspskär

Areal: 2,8 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

2,8 ha

Beskrivning

Aspskär är en överlag mager ö med kruståtel och ljung och ganska mycket enbuskar. Ön är rund med en ganska plan överdel på ca 10 m höjd över havet. I söder står en gammal och några yngre askar i anslutning till ett klapperstensparti. Till lavfloran på den äldre asken hör bland annat lönnlav och olika brosklavar. På öns norra del förekommer hjortron och kråkris sparsamt. Trots öns magra ensartade karaktär finns här en mångfald träd och buskar. Utöver ovan nämnda finns slån, nypon, brakved, getapel, olvon, rönn, björk, asp, klipbal och tall.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till det artrika buskskiktet och skärgårdsmiljön i helhet.
- Ön ska vara buskrik med inslag av minst 8 träd- och buskar där ingen art får dominera helt.

Åtgärder

Restaureringar

- Hälften av enbuskarna röjs bort.

Löpande skötsel:

- Beteshävd kan gynna öns naturvärden.
- Återkommande enbuskröjning var 20:e år eller vid behov.

Skötselområde 6 - Turmule

Areal: 4,7 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

4,7 ha

Beskrivning

Turmule är ett mycket exponerat skär med en ganska rik fågelfauna. Fåglarnas närvaro påverkar floran starkt framförallt på den norra delen av ön som är rik på fågelgynnade växter. Här finns tex gul fetknopp, vänderot, strandveronika, baldersbrå, gräslök, backlök och jordrök. Här finns också kvanne, ormtunga och nattviol. I fuktsvackor på ön växer hjortron, kråkris och mycket rikligt med hönsbär. I hållkar kan man hitta kaveldun och kråklöver bland annat. På öns centrala, lite högre delar växer mest högvuxen ljung och kruståtel tillsammans med brakved, en och björk. På ön finns även en tall.

Den stora stenen på toppen av Turmule var på sin tid en viktig spaningsplats efter säl för Gräsmaröborna. Här fattade säljägarna post med byns långkikare inför den långa rodden till själslag på Sandsänkan. Vid hamnen på nordsidan av Turmule fanns också homstånd (fiskeredskap) som var mycket givande vid tur med väder och vind.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla sina höga naturvärden knutna till fågelfaunan.
- Ön ska behålla sin karaktär av ytterskär med björk och enbuskage i skyddade lägen.

Gryts naturreservat

- Rövningar av enbuskar skadar inte öns naturvärden så länge några täta buskage lämnas (viktiga för bland annat rastande småfåglar).

Åtgärder

- Inga åtgärder bedöms nödvändiga.

- 43, grunda mjukbottnar
- 44, Grunda hårbottnar
- Skötselområden land

(c) Bakgrundskartor Lantmäteriet, d-nr 106-2004/188

Skötselkarta 2. Skötselområden i reservatets nordöstra del.

Skötselområde 11 – Rönnskär

Areal: 0,8 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

0,8 ha

Beskrivning

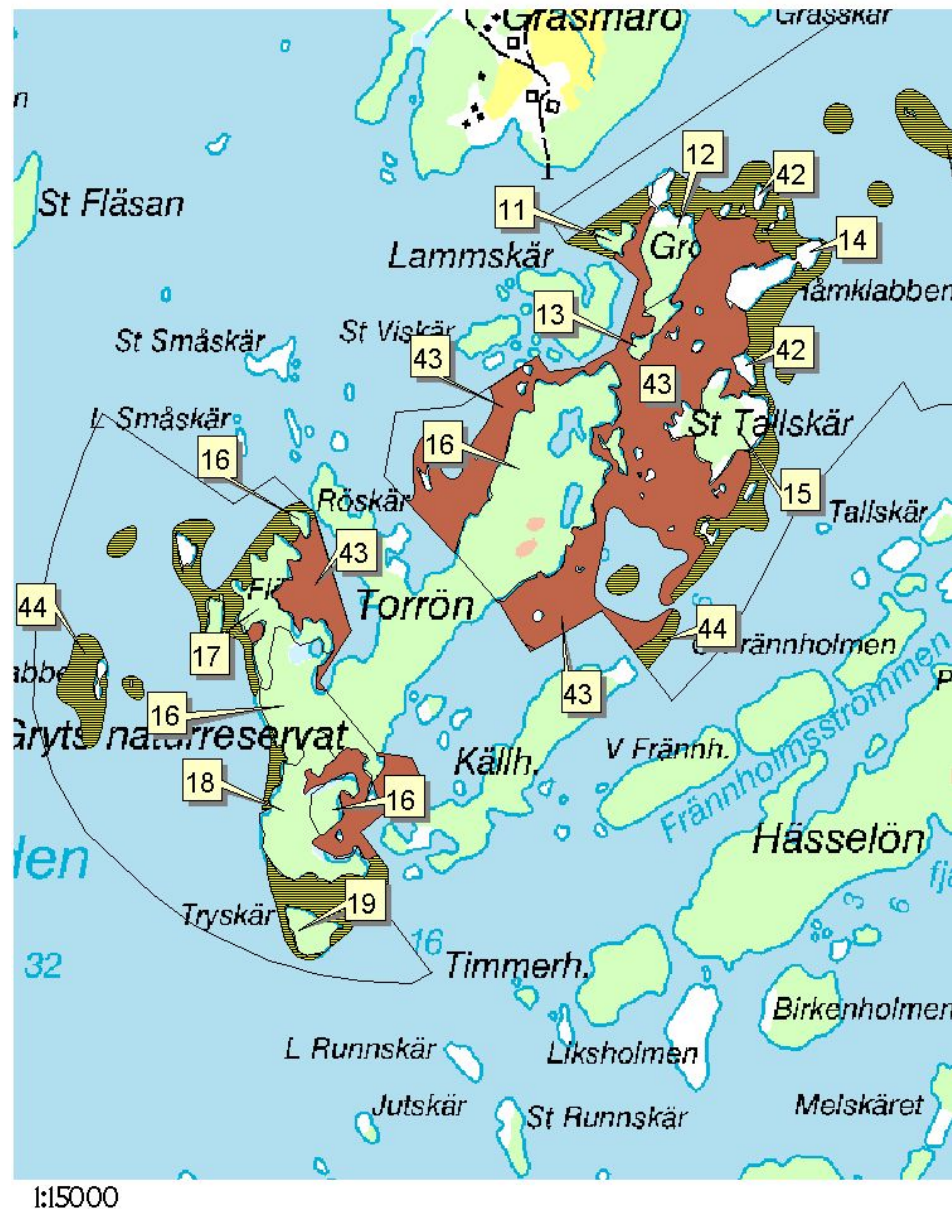
Tätt igenbuskad liten ö som tidigare varit betesmark med glest stående tallar. Dessa är nu gamla och invuxna i buskagen. En hel del klibbal har också kommit upp i ett fuktigt parti i sydost. Buskskiktet är varierat och ganska artrikt med slån, rosor, en, rönn och oxel bland annat. Området är lämpligt som häcknings- och rastmiljö för småfåglar.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till de täta taggiga buskagen.
- Buskage bör täcka minst 40 % av ön.

Åtgärder

- Inga åtgärder bedöms nödvändiga.

- 43, grunda mjukbottnar
- 44, Grunda hårbottnar
- Skötselområden land

(c) Bakgrundskartor Lantmäteriet, d-nr 106-2004/188

Skötselkarta 3. Skötselområden kring Torrön.

Skötselområde 12 – Gröskär

Areal: 4,5 ha

9010- Västlig taiga, tallskog

4,5 ha

Beskrivning

Området har mycket höga bevarandevärden knutna till äldre tall. Bitvis urskogsartad tallnaturskog med mycket gott om gamla tallar och grov död ved. Den döda veden finns främst i form av lågor. På minst tre gamla tallar finns spår av reliktböck och på torrträd kan man se barrpraktbaggens kläckhål. På tallar växer talticka och på marken finns stora kuddar blåmossa.

Norra udden heter Skötskär och här finns Gräsmarö bys närmast hemmannen belägna fasta skötsättning. Ön ingår i Gräsmarö bys traditionella fårbetesmarker.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till de gamla träden och den döda veden.
- Målsättningen är en tallnaturskog med god tillgång till död ved och gärna med extensivt bete.

Åtgärder

- Området kan lämnas för fri utveckling.
- Skogsbete gynnar naturvärdet.

Skötselområde 13 – Gåsskär (Gröskärs södra udde)

Areal: 1,1 ha

9070- Betad tallskog

1,1 ha

Beskrivning

Tidigare betad tallskog med inslag av gamla spärrgreniga träd. Kring gammelträden växer tätt med yngre tall. Gammelträden vore om de stod mer öppet lämpliga för tex reliktböcken som finns centralt på ön. På några av de knotiga tallarna växer talticka. Längs med stränderna finns små fina strandängspartier med ormtunga, gulkämpar, gåsört, böckrot och kustarun. Området ingår i Gräsmarö bys traditionella fårbetesmarker.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till de gamla hävdpräglade träden och bibehålla huvuddelen av de hävdgynnade örter som lever där idag.
- Trädsiktet ska vara halvöppet med de spärrgreniga träden fria från slyuppväxt och trängande träd.
- Området ska ha en hävdad prägel.

Åtgärder

Restaureringar

- Plockhuggning av unga tallar, särskilt under och i anslutning till de gamla knotiga träden.

Löpande skötsel:

- Löpande beteshävd eller beteshärmande röjningar vid behov.

Skötselområde 14 – Håmklabben

Areal: 2,8 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

2,8 ha

Beskrivning

Trevligt ytterskär där halva ytan är bergig och den andra halvan har ett tjockare jordlager som till stor del är stenbundet. Några rena klapperstensfält finns också. Buskarna täcker ännu inte så stor del av ön och på de öppna partierna kan man hitta en ganska artrik flora. Adam och Eva, ärenpris, johannesört, smultron, tulkört och gulmåra är några av de arter som står att finna. Tulkörten förekommer mycket rikligt i söder. Buskskiktet består av en och ros med inslag av slån, rönn och måbär. Mitt på ön står några gamla tallar. Mot stranden finns lite strandängsväxter som rödtoppa, frossört, malört, kvanne, havssäv och strandkrypa. På en fågeltopp i norr växer gräslök och silverlav. För att bibehålla den halvöppna karaktären så måste sannolikt ön hävdas. Hävd skulle även gynna floran.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till den öppna till halvöppna miljön med innehåll av exponerade klapperfält.
- Kärleväxtfloran ska bibehålla sin artrikedom. Adam och Eva ska förekomma med minst 15 plantor.
- Träd- och buskskiktet ska inte täcka mer än 5 % av ön.

Åtgärder

Restaureringar

- Röjningar i buskskiktet.

Löpande skötsel:

- Eventuell beteshävd eller beteshärmande röjningar vid behov.

Skötselområde 15 – Stora Tallskär

Areal: 5,4 ha

9070-Betad tallskog

5,4 ha

Beskrivning

Liten ö med tallskog präglad av tidigare bete. Tallskär ingick i Gräsmarö bys (och senare gårdens) traditionella kobetesmarker och bidrog även till byns ved- och timmerförsörjning. På grund av minskad hävd har nu skogen slutit sig. Detta till trots finns en hel del spärrgreniga tallar och gräs och buskbevuxna gläntor kvar. I gläntorna finns ett litet inslag av hävdgynnade växter kvar som stagg, knägräs, ärenpris, nattviol och en vaxskivling. Grova sälgar utgör ett intressant inslag i skogsmiljön. Här och var finns även gamla rönnar och på en död rönn växer den i östra Sverige sällsynta tegeltickan. Mot stranden i norr finns en smal strandäng med rödtoppa och gulkämpar. Längst i norr, på en bar tallrot, kan man se kläckhål efter åttafläckig praktbagge och på en liten fågelgodslad håll växer silverlav. Luckhuggning, frihuggning av spärrgreniga tallar och återupptaget bete skulle gynna öns naturvärden.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska utveckla de naturvärden som finns knutna till gamla exponerade tallar och till en rik förekomst av rönn.
- På ön ska finnas ett stort antal gamla grova tallar.

Åtgärder

Restaureringar

- En restaureringshuggning genomförs om den kan följas av betesdrift. Kvarlämnade gammeltallar och lämnande av rönn kan vara positivt för naturvärdet. Strandängar vidgas.

Löpande skötsel:

- Skogsbete.

Skötselområde 16 – Delar av Torrön

Areal: 32 ha

Beskrivning

Större delen av Torrön utgörs av medelålders eller delvis äldre, ofta mossrik tallskog omväxlande med hållmarkstallskog. Skogen betas med får och kor men betespåverkan är oftast liten och skogen är genomgallrad och relativt ensartad. En mycket positiv effekt av betet är att man finner små stråk av strandängar på många platser där annars vassen skulle stå tät. På norra delen av Torrön finns en insjöliknande vattensamling, Mosstjärn (angiven Mosskärr på kartor). Vit näckros täcker stora delar av vattenytan och utmed stränderna finns även vitmoss-samhällen med bl.a. rundsilesår samt ljung och kråkris.

Torrön har obruten beteshävd sedan mycket lång tid. Ön var Gräsmarö bys (och senare gården till Gräsmarö 1:2s) traditionella kobetesmarker dit djuren kom simmande med skällkon tätt efter brukarens öka i mitten av sommaren. Korna simmade frivilligt till beten på närliggande öar, t.ex. Tallskär och Gröskär. Vid mjölkdays samlades gårdens (Gräsmarö 1:2) kor alltid på Torröns nordostudde, Flatskär, dit mjölkerskan lade till med lillökan. Torrön har också tradition som en av gräsmaröbornas viktigaste öar för ved- och timmerförsörjning.

Öns norra del har delats i tre skötselområden:

- 16a) Öns norra sida har en fin betesprägel även om det är igenväxt med yngre tall.
- 16b) Inre och västra delen av norra Torrön. En gallrad yngre skog (40-50 år) av tall.
- 16c) Södra delen och strandskogen mot sydost. En ca 200-årig gammeltallskog med stort inslag av grova, vidgreniga tallar med förekomst av talticka. Skogen är plockhuggen och har en skiktning och åldersspridning.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Torrön betas. Den nordöstra delen (16a) prioriteras men i historiskt perspektiv är det värdefullt med bete över hela ytan.
- Naturvärden knutna till gamla exponerade tallar bevaras och utvecklas.
- Sötvattensmiljöerna är ovanliga inslag i skärgårdsnaturen och mycket skyddsvärda. Ska ej påverkas av dikning eller andra fysiska ingrepp.
- En varsam plockhuggning och utglesning av ungtallar bibehåller en luckig skog med ljusexponerade träd.

Åtgärder

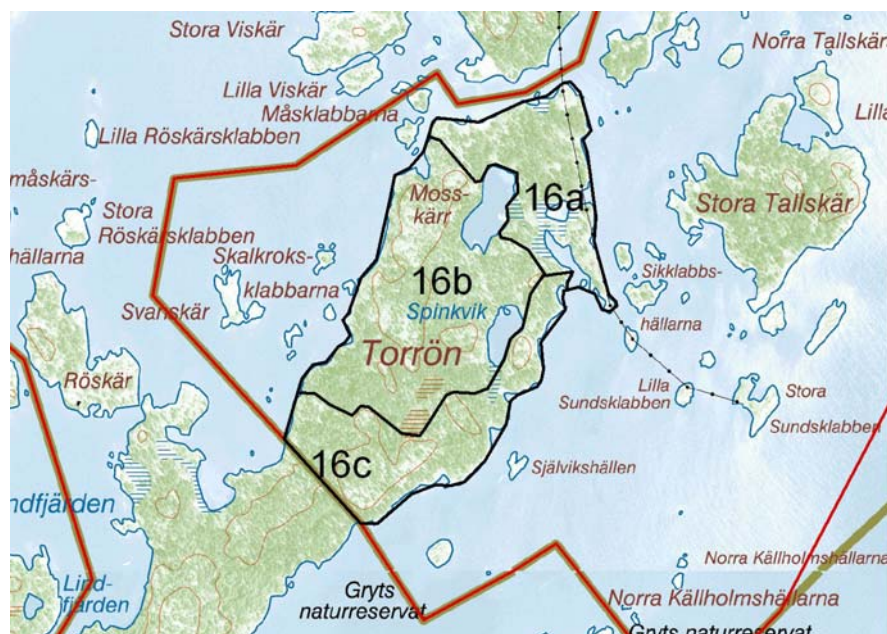
Restaureringar

- 16a, kan eventuellt öppnas ytterligare till en betesmark med enstaka gamla tallar. Strandängar lyfts fram.
- 16b, fortsatt plockhuggning men hållmarksskog i väster och de enstaka äldre tallarna lämnas orörda.

- 16c, lämna den gamla tallen helt orörd. I övrigt plockhuggning eller skärgårdsblädning i åldersskiktet 100 år samt utglesning i skiktet 20-30 år. Det gynnar även de äldsta träden som ska sparas. Det innebär även en kontinuitet i den försiktiga skärgårdshuggning som tidigare förekommit.
- Inga körsador och ingen ”skyddsdikning” får ske vid de skogliga åtgärderna.

Löpande skötsel:

- Extensivt tallskogsbruk med särskild naturhänsyn enligt ovan, beteshävd.

Karta över Torröns delområden.

Skötselområde 42 – Små skär och kobbar (se tidigare karta)

Areal: 20 ha

1620 – Små öar och skär i Östersjön

Beskrivning

I reservatet finns också ett 50-tal mycket små skär, kobbar och klabbar. De är flesta kala och bevuxna med lavar, mossor och lite risväxter, mest ljung, och kruståtel. I någon fuktsvacka kan man hitta kråkris och någon blåbärsbuske. I kanten av några hållkar växer rosenpilört och kustarun och på några fågelgödslade hållar kan man hitta gul fetknopp, styvmorsviol och baldersbrå. Påverkan från fågelgödsling är emellertid liten på dessa skär.

De största av skären är bevuxna med en, björk och några tallar på topparna.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till den exponerade skärgårdsmiljön med sin fågelfauna, fågelgynnade flora och sina hållkar.
- Öarna ska bibehålla sitt värde som häckfågelmiljö och därtill knutna flora.

Åtgärder

- Öarna lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 43 – Glon, grunda vikar och andra mjukbottnar

Areal: 74 ha

1160 – Stora grunda vikar och sund

74 ha

Beskrivning

Mjukbottnarna består av finkornigare material som lera, sand och mer eller mindre nedbrutna växt och djurdelar. De finns där vågor och strömmar inte förmår att flytta materialet. Djupare botten domineras helt av mjukbotten, men ytligare är de mest utbredda i skyddade och flacka lägen. Mjukbottensamhället karaktäriseras av kärlväxter och kransalger som ofta bildar ett sammanhängande vegetationstäck över vidsträckt område. På mjukbottnar kring 2 – 6 meters djup är borstnate (*Potamogeton pectinatus*) och hårsärv (*Zannichellia palustris*) de mest utbredda arterna, men även ålgräs och axslinga (*Myriophyllum spicatum*) är rikligt förekommande. Tämligen allmänt påträffas också ålnate (*Potamogeton perfoliatus*), hornsärv (*Ceratophyllum demersum*) och grönsträfs (*Chara baltica*). Mer sällsynta arter är havsrufse (*Tolypella nidifica*), vitstjälksmöja (*Ranunculus peltatus* subsp. *baudotii*), höstlänke (*Callitriche hermaphrodita*) och havsnajas (*Najas marina*). På de grundaste mjukbottnarna dominerar borstnate, grönsträfs, axslinga och hårsärv, men även trådnate (*Potamogeton filiformis*), hornsärv och hårsträfs (*Chara canescens*) förekommer. Mjukbottnarna, och då särskilt grunda skyddade vikar, utgör mycket viktiga lek och uppväxtområden för fisk. Dessa miljöer hör därför till de viktigaste biotoperna i skärgårdens undervattensmiljö.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till mjukbottnarnas växt och djursamhälle.
- Förekommande kransalger ska inte minska i utbredning eller frekvens inom området.

Åtgärder

- Mjukbottnarna lämnas utan ingrepp.

Skötselområde 44 – Grynnor, rev och grunda hårbottnar

Areal: 259 ha

1170 – Rev

259 ha

Beskrivning

Hårbottnarna består huvudsakligen av hällar och grus och finns där vågor och strömmar är så starka att finare partiklar inte ligger kvar. Inom området dominerar de helt ytligt kring alla öar och skär. I skyddade lägen övergår hårbotten ofta i mjukbotten redan vid någon meters djup, medan mer exponerade platser ofta domineras av hårbotten ner till åtminstone 5 – 10 m.

Hårbottensamhället domineras av olika fastsittande makroalger. De ytliga bottenarna har ett markerat grönalgsbälte dominerat av grönslick (*Cladophora* sp) som oftast täcker all botten ned till några få decimetersdjup. Tillsammans med grönslick växer vanligtvis rörhinna (*Enteromorpha* sp). Under grönalgen finns ofta ett mer eller mindre tydligt bälte av rödalgen ullsläke (*Ceramium gobi*). Tillsammans med ullsläken växer ofta småplantor av blåstång. Från ca 0,5 m till någon eller några få meters djup bildar blåstång ofta ett tydligt bälte, som i gynnsamma lägen täcker upp till 100 % av botten. Som underväxt till blåstången finns ofta brunlick eller ullsläke.

Under blåstångsbältet tar ett rödalgsbälte vid, men vanligtvis fanns enstaka blåstångsplantor ytterligare lite längre ner. Blåstången förekommer dock oftast inte djupare än 3 – 5 m. Hårt exponerade hårbotten saknar blåstång. Här börjar istället rödalgsbältet direkt under grönalgen på några decimeters djup.

Rödalgsbältet domineras av ullsläke och kräkel (*Furcellaria lumbricalis*). Ullsläke är mest frekvent ytligast, för att successivt ersättas av kräkel runt två meters djup. Andra rödalger som påträffas är grov rödsläke (*Ceramium nodulosum*), rödblåd (*Phyllophora pseudoceranoides* / *Coccotylustruncatus*), fjäderslick (*Polysiphonia fucoides*) och rödris (*Rhodomela confervoides*). Dessa finns framför allt på mer exponerade lokaler. Rödalgsbältet blir successivt glesare med ökat djup och sträcker sig ned till åtminstone 10 m.

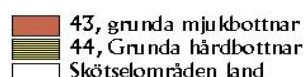
Till hårdbottnarnas karaktärsarter hör även blåmusslor, havstulpaner och hela det rika djursamhälle som är knutet till blårtången. I synnerhet blåstångsbältena är mycket viktiga miljöer för en rad kräftdjur och fiskar. Tånglaken är en art som lever större delen av sitt liv i tångbältet.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till hårdbottnarnas växt och djursamhälle.
- Blåstången ska inte minska i utbredning eller frekvens inom området.

Åtgärder

- Hårdbottnarna lämnas utan ingrepp.

Kullskär är en avlång ö i nord-sydlig riktning norr om Gräsmarö. Ön har ytterskärgårdsprägel med mest kala eller krustätelklädda hållar och lite rönn och en och längst i norr en samling alar vid stranden. Längst i norr finns partier med en rikare flora i anslutning till ett par små klapperstensfält och på ett par fågelgödslande hållar. Strandveronika växer rikligt tillsammans med bland annat smultron, vänderot och videört. Vid fågeltopparna i norr finns små fuktsvackor med rörflen och tåg. Här finns också rikt med ormtunga på sina ställen. På en håll växer klubbglim. På öns södra del växer lite kråkris. Silverlav växer både på den norra och södra spetsen.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Ön ska behålla sin karaktär av ytterskär med därtill knuten flora och fauna.
- Klibbglim och silverlav ska leva kvar på ön.

Åtgärder

- Inga åtgärder bedöms nödvändiga.

Skötselområde 8 – Solskär

Areal: 1,6 ha 1620- Små öar och skär i Östersjön 1,6 ha

Beskrivning

Litet blomsterrikt skär till stor del tack vare gödslande fåglar och stenbunden mark. På ett par ställen finns små klapperstensfält. Öns västsida består av kala klippor. På klipporna på öns båda ändar växer rikligt med styvmorsviol, fetknoppar, gräslök, vänderot och baldersbrå. Här finns också gott om silverlav. Över hela ön växer strandveronika, renfana och smultron rikligt. I ett par skrevor vid stranden växer kustarun och saltarv.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla sina naturvärden knutna till skärgårdsmiljön och den rika floran.
- Klapperstensfälten ska fortsätta att vara öppna.
- Kustarun och smultron ska leva kvar på ön. Smultron ska finnas med minst 100 plantor.

Åtgärder

Restaureringar

Inga restaureringar bedöms nödvändiga i dagsläget.

Löpande skötsel:

- Ev kan buskröjningar komma att krävas på eller i anslutning till klapperstensfälten.

Skötselområde 9 – Lilla Gråskär

Areal: 3,5 ha 1620- Små öar och skär i Östersjön 3,5 ha

Beskrivning

Lilla Gråskär är ett litet ytterskär med en mycket typisk flora. I väster finns en fågelgödsad udde med rik blomning av gräslök, fetknopp, baldersbrå, styvmorsviol och vänderot. Innanför udden finns ett litet torrängsartat parti med bland annat skallror. I övrigt finns här arter som kvanne, strandveronika, smultron, toppfrossört, strätta, stagg och besksöta på ön. I ett par svackor växer kråkris och i ett par skrevor vid stranden växer kustarun.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla sina naturvärden knutna till skärgårdsmiljön och den rika floran.
- Torrängsartade partier ska fortsätta att vara öppna.
- Skallrorna ska leva kvar med minst 30 exemplar årligen.

Åtgärder

Restaureringar

Inga restaureringar bedöms nödvändiga i dagsläget.

Löpande skötsel:

- Ev kan buskröjningar komma att krävas på eller i anslutning till torrängsartade delar.
- Beteshävd kan gynna öns naturvärden.

Skötselområde 10 – Gråskär

Areal: 5,1 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

5,1 ha

Beskrivning

Ett magert dubbelskär, på mitten nästan avsnört av två smala vikar. Floran är typisk och ganska artfattig med dominans av ljung, kruståtel och fårvingel på de torra markerna och kråkris, tuvull och hjortron i ett par fuktsvackor. På ön finns mycket gott om enbuskar.

Den södra halvan är något rikare och på fläckar med lite tjockare jordlager växer smultron, gullris, gulmåra, ärenpris, kärleksört och rölleka. I sydväst finns en liten glänta i buskagen där det växer femfingerört och strandveronika. På den norra halvan, ner mot lagunen i söder, växer frossört, toppfrossört och kärrvial. Uppe på toppen växer ett ogenomträngligt buskage av en. På en fågelgödsblad håll i väster växer gräslök och en liten fläck silverlav.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Ön ska behålla sin karaktär av ytterskär med björk och enbuskage i skyddade lägen.
- Röjningar av enbuskar och beteshävd kan gynna öns naturvärden så länge några täta buskage lämnas (viktiga för bland annat rastande småfåglar).

Åtgärder

- Inga åtgärder bedöms nödvändiga.

Skötselområde 17 – Flöjsholmen

Areal: 5,3 ha

9010 – Västlig taiga, tallskog

5,3 ha

Beskrivning

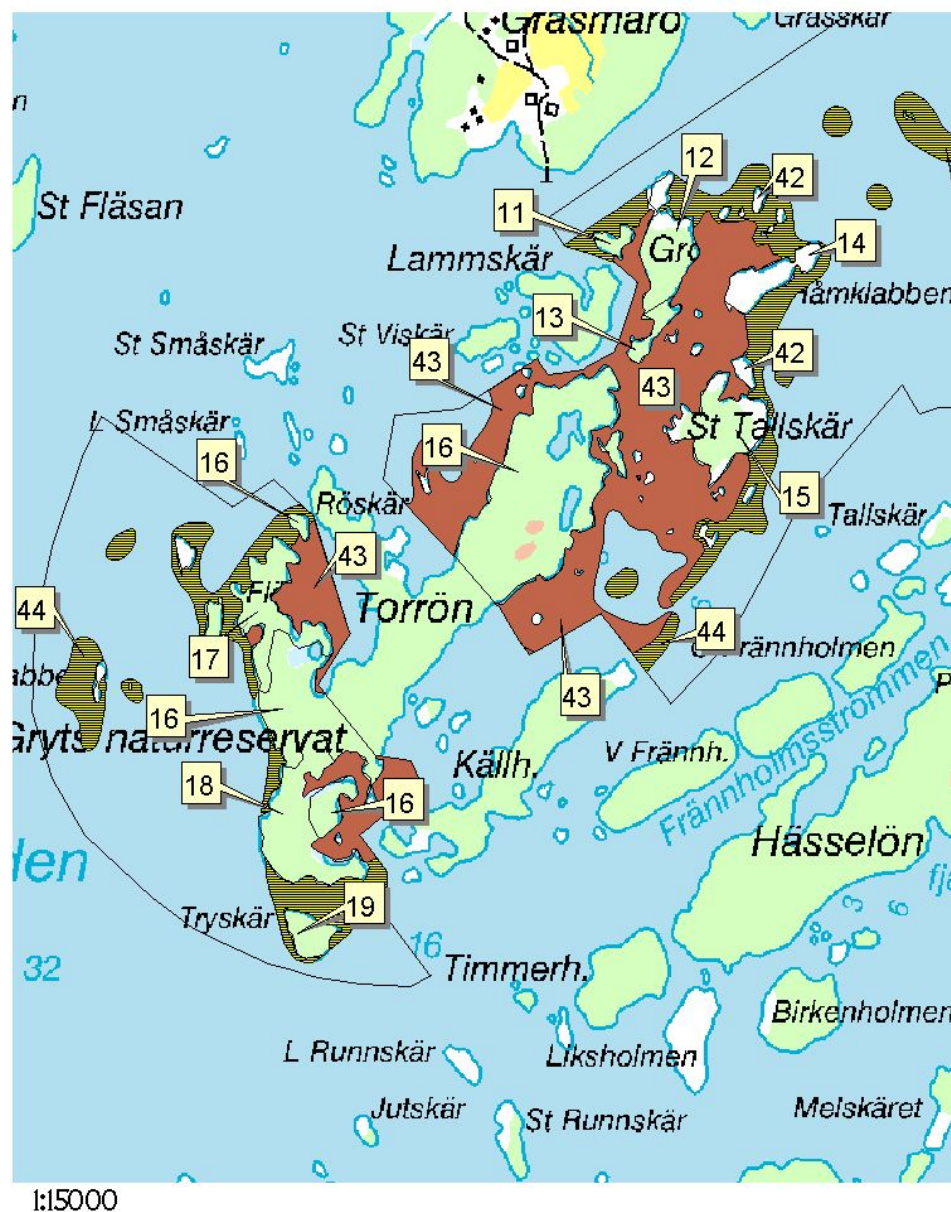
Området utgörs av äldre tallskog utmed stranden och på en berglimpa på Torröns västra del. Träden är gissningsvis ca 150 år och börjar bli intressant för krävande insekter. Här finns kläckhål efter svart praktbagge på gamla tallar och barrpraktbagge på en torrtall. Skogen är plockhuggen och fattig på död ved.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till de gamla träden och den döda veden.
- Målsättningen är en urskogsartad tallnaturskog utan påverkan från annat än ett extensivt bete.

Åtgärder

- Området lämnas för fri utveckling.

- 43, grunda mjukbottnar
- 44, Grunda hårbottnar
- Skötselområden land

(c) Bakgrundskartor Lantmäteriet, d-nr 106-2004/188

Skötselkarta 3. Skötselområden kring Torrön.

Skötselområde 18 – Skogsbete på södra Torrön

Areal: 7,5 ha

9070 – Betad tallskog

7,5 ha

Beskrivning

Vackert gläntigt skogsbete dominerat av tall med inslag av al och enstaka björkar och granar i svackorna. På gamla tallar växer enstaka talltickor och i gläntorna växer gräsmarksväxter som stagg, ärenpris, knägräs, smultron, violer och frossört. I området ingår även ett par små strandängspartier med dvärgarun, gulkämpe, gäsört, strandkrypa och frossört. För att bevara

naturvärdet på sikt främst vad gäller fältskiktets hävdgynnade flora krävs en mindre röjningsinsats där gläntorna vidgas samt kanske en urgallring bland den yngre-medelålders tallen.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till de gamla tallarna och den gläntiga skogsbetesstrukturen.
- Trädsiktet ska vara talldominerat och glest med några mindre gläntor.
- Öns träd- och busksikt ska ha en betespräglad struktur.

Åtgärder

Restaureringar

- Yngre och medelålders tall plockhuggs för att behålla skogsbeteskaraktären.
- De gläntor som finns röjs fram och vidgas.

Löpande skötsel:

- Löpande hävd eller, om bete ej låter sig göras, beteshärmande röjningar minst var 3:e år.

Skötselområde 19 – Tryskär

Areal: 1,7 ha

9070-Betad tallskog

1,7 ha

Beskrivning

Liten ö glest bevuxen av gammal grov tall och ett tätt buskage av en, rönn, slån, ros och björnbär. Mitt på ön står en mycket grov nydöd säl. Här finns även gott om gamla rönnar. Här är det gläntigt med en frisk gräsväxt och arter som knägräs, ärenpris, getrams och liljekonvalj. I den bergigare södra och västra delen finns gott om tulkört. Längs den södra stranden står flera mycket välvuxna tallar där flera hyser svart praktbagge och reliktböck.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till de gamla tallarna och den gläntiga skogsbetesstrukturen.
- Reliktböckens gnagspår ska gå att hitta på minst 2 tallar.
- Trädsiktet ska vara talldominerat och glest med några mindre gläntor.
- Öns träd- och busksikt ska ha en betespräglad struktur.

Åtgärder

Restaureringar

- De gläntor som finns röjs fram och vidgas.

Löpande skötsel:

- Hävd eller, om bete ej låter sig göras, beteshärmande röjningar minst var 6:e år.

Skötselområde 43 – Glon, grunda vikar och andra mjukbottenar

Areal: 74 ha

1160 – Stora grunda vikar och sund

74 ha

Beskrivning

Mjukbottenarna består av finkornigare material som lera, sand och mer eller mindre nedbrutna växt och djurdelar. De finns där vågor och strömmar inte förmår att flytta materialet. Djupare

bottnar domineras helt av mjukbotten, men ytligare är de mest utbredda i skyddade och flacka lägen. Mjukbottensamhället karaktäriseras av kärlväxter och kransalger som ofta bildar ett sammanhängande vegetationstäck över vidsträckta områden. På mjukbottnar kring 2 – 6 meters djup är borstnate (*Potamogeton pectinatus*) och hårsärv (*Zannichellia palustris*) de mest utbredda arterna, men även ålgräs och axslinga (*Myriophyllum spicatum*) är rikligt förekommande. Tämligen allmänt påträffas också ålnate (*Potamogeton perfoliatus*), hornsärv (*Ceratophyllum demersum*) och grönsträfsse (*Chara baltica*). Mer sällsynta arter är havsrufse (*Tolypella nidifica*), vitstjälksmöja (*Ranunculus peltatus* subsp. *baudotii*), höstlänke (*Callitriche hermaphrodita*) och havsnajas (*Najas marina*). På de grundaste mjukbottnarna dominerar borstnate, grönsträfsse, axslinga och hårsärv, men även trådnate (*Potamogeton filiformis*), hornsärv och hårsträfsse (*Chara canescens*) förekommer. Mjukbottnarna, och då särskilt grunda skyddade vikar, utgör mycket viktiga lek och uppväxtområden för fisk. Dessa miljöer hör därför till de viktigaste biotoperna i skärgårdens undervattensmiljö.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till mjukbottnarnas växt och djursamhälle.
- Förekommande kransalger ska inte minska i utbredning eller frekvens inom området.

Åtgärder

- Mjukbottnarna lämnas utan ingrepp.

Skötselområde 44 – Grynnor, rev och grunda hårdbottnar

Areal: 259 ha

1170 – Rev

259 ha

Beskrivning

Hårdbottnarna består huvudsakligen av hällar och grus och finns där vågor och strömmar är så starka att finare partiklar inte ligger kvar. Inom området dominerar de helt ytligt kring alla öar och skär. I skyddade lägen övergår hårdbotten ofta i mjukbotten redan vid någon meters djup, medan mer exponerade platser ofta domineras av hårdbottnar ner till åtminstone 5 – 10 m.

Hårdbottensamhället domineras av olika fastsittande makroalger. De ytliga bottnarna har ett markerat grönalgsbälte dominerat av grönslick (*Cladophora* sp) som oftast täcker all botten ned till några få decimetersdjup. Tillsammans med grönslicken växte vanligtvis rörhinna (*Enteromorpha* sp). Under grönalgerna finns ofta ett mer eller mindre tydligt bälte av rödalgen ullsläke (*Ceramium gobi*). Tillsammans med ullsläken växer ofta småplantor av blåstång. Från ca 0,5 m till någon eller några få meters djup bildar blåstång ofta ett tydligt bälte, som i gynnsamma lägen täcker upp till 100 % av botten. Som underväxt till blåstången finns ofta brunslick eller ullsläke.

Under blåstångsbältet tar ett rödalgsbälte vid, men vanligtvis fanns enstaka blåstångsplantor ytterligare lite längre ner. Blåstången förekommer dock oftast inte djupare än 3 – 5 m. Hårt exponerade hårdbottnar saknar blåstång. Här börjar istället rödalgsbältet direkt under grönalgerna på några decimeters djup.

Rödalgsbältet domineras av ullsläke och kräkel (*Furcellaria lumbricalis*). Ullsläke är mest frekvent ytligast, för att successivt ersättas av kräkel runt två meters djup. Andra rödalger som påträffas är grov rödsläke (*Ceramium nodulosum*), rödblåd (*Phyllophora pseudoceranoides* / *Coccotylustruncatus*), fjäderslick (*Polysiphonia fucoides*) och rödris (*Rhodomela confervoides*). Dessa finns framför allt på mer exponerade lokaler. Rödalgsbältet blir successivt glesare med ökat djup och sträcker sig ned till åtminstone 10 m.

Till hårdbottnarnas karaktärsarter hör även blåmusslor, havstulpaner och hela det rika djursamhälle som är knutet till blåstången. I synnerhet blåstångsbältena är mycket viktiga

miljöer för en rad kräftdjur och fiskar. Tånglaken är en art som lever större delen av sitt liv i tångbältet.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till hårbottenarnas växt och djursamhälle.
- Blåstången ska inte minska i utbredning eller frekvens inom området.

Åtgärder

- Hårbottenarna lämnas utan ingrepp.

FÅNGÖ 2:4 och KRÅKMARÖ 1:20

Skötselområde 20 – Tallskog på Innerö**Areal:** 17,7 ha

9010 – Västlig taiga, tallskog

17,7 ha

Beskrivning

Innerös höglänta delar är bevuxna med hällmarkstallskog. Det är en ganska lågvuxen skog med ett sparsamt inslag av riktigt gamla pansarbarksklädda tallar. Förutom lavhällar finns här gott om ljung som är ganska späd vilket tyder på att ön betats ganska nyligen. Mot havsbrynen finns ett stort inslag av enbuskar. I sänkorna på öns norra och nordvästra del finns ett rikt inslag av asp och även en del gran. Här finns även små sumpskogspartier med klibbal och björk.

Kråkris är vanligt i strandnära delar. Halvön i öster är ganska bergig och småbruten. Skogen är överlag ganska fattig på död ved men här finns en och annan grövre tallåga och asplåga.

Blåmossan bildar stora kuddar framförallt i den östra delen. Före 1969 har ön betats med får från Kråkmarö, men inget bete har skett sedan dess.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till gammal naturskogsartad skog med rik tillgång på död ved.
- Trädskiktet ska vara talldominerat med några lövrika partier i sänkorna.
- Beteshävd kan gynna områdets bevarandevärden.

Åtgärder***Restaureringar***

- Inga restaureringar är prioriterade i dagsläget.

Löpande skötsel:

- Beteshävd skulle gynna öns naturvärden, dock är det tveksamt om det bör prioriteras

Skötselområde 21 – Lövmiljöer på Innerö**Areal:** 2,7 ha

9070 – Betad lövskog

2,7 ha

Beskrivning

På flera platser på Innerö finns gräsrika sänkor med glest stående träd, ibland uppkomna ur gamla ängar eller kanske betesmarker. Den största arealen med denna typ av natur finns i två sänkor på öns södra del men även längs västsidan och norr om den djupt inskurna viken i öster. Gamla grovbarkiga björkar och aspar är vanligt förekommande. I övrigt finns, ros, en, tall och rönn i busk och trädskikt. Fortfarande finns en artrik gräsmarksflora även om en del bredbladiga gräs dominerar. Här finns tex brudbröd, stor blåklocka, bockrot, gullviva, gulmåra, ärenpris, ängskovall och hässlebrodd. Väster om den inskurna viken finns lite tandrot i ett blockigt parti.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till lövmiljön och de gamla lövträden och den döda lövveden.
- Trädskiktet ska vara lövdominerat (minst 50%) och rikt på död ved (minst 10 skm/ha).

Åtgärder

Restaureringar

- Inga restaureringsåtgärder krävs i dagsläget

Löpande skötsel:

- Eventuellt kan lövmiljöerna behöva röjas på granuppslag.

 43, grunda mjukbottnar
 44, Grunda hårbottnar
 Skötselområden land

(c) Bakgrundskartor Lantmäteriet, d-nr 106-2004/188

Skötselkarta 4. Skötselområden vid Ytterö och Innerö.

Skötselområde 22 – Lövmiljö på Ytterö

Areal: 3,3 ha

9010 – Västlig taiga, triviallövskog

3,3 ha

Beskrivning

Gammal aspdominerad skog med stort inslag av gran och enstaka tallar och gamla mossbelupna lindar. I området finns även en blandsumpskog med klibbal, glasbjörk, tall och gran. Marken i området är ganska rik vilket avspeglas i florán där hässlebrodd och tandrot är vanliga och där man kan hitta en och annan sårlåka och underviol. Den rika tillgången på ihåliga aspar gör området attraktivt för hålträdslevande insekter och hålhäckande fåglar. På de fuktiga lövträdsstammarna finns krävande mossor och lavar. På asp finns mjölig klotterlav, skärelav, liten vårtlav och asphättemossa och på gammal lind kan man hitta fällmossa, skuggorangelav och blek kraterlav. De flesta granar och björkar är inklädda i gammelgranslav. Före 1969 har ön betats med får från Kråkmarö, men inget bete har skett sedan dess.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till den lövrika naturskogsartade miljön.
- Trädsiktet ska vara lövdominerat (minst 50%) och rikt på död ved (minst 10 skm/ha).

Åtgärder

Restaureringar

- Inga restaureringsåtgärder krävs i dagsläget

Löpande skötsel:

- Eventuellt kan lövmiljön fläckvis behöva röjas på granuppslag.

Skötselområde 23 – Östra Ytterö

Areal: 29,2 ha

9010 – Västlig taiga, tallskog

29,2 ha

Beskrivning

Detta av båtfolk mycket välbesökta område domineras av gammal hällmarkstallskog som är ganska rik på torrträd och lågor. Mellan hällarna finns små mossar med skvatram, blåbär, hjortron och kråkris. I övrigt domineras florán av ljung och kruståtel. Nästan mitt på ön ligger en liten skogstjärn med mörkt sötvatten.

Den rika tillgången på död ved gynnar krävande lavar och vedinsekter. Här finns tex en rik population av sydlig ladlav och av barrpraktbagge av mängden kläckhål att döma. På de lenslipade klipporna mot havet växer kustarun rikligt i några sprickor och i ett mosseliknande hällkar växer rundsileshår. Inne i en vik, alldeles där ett alkärr möter havet växer den ovanliga flikmållan.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till den gamla naturskogsartade tallskogen, den döda veden och den oexploaterade skärgårdsnaturen.
- Den döda veden ska öka så mycket som möjligt utan att aktiva åtgärder sätts in.
- Den lilla skogstjärnen ska bibehålla sin goda vattenkvalitet och fungera som viktig dricksvattenkälla för däggdjur och fåglar.
- Tjärnen ska inte ha några fysiska ingrepp som diken eller andra grävningar.

Åtgärder

- Området lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 24 – Grässkären, mellersta ön

Areal: 1,5 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

1,5 ha

Beskrivning

Ett litet till övervägande del magert och kargt bergigt skär. Södra delen är stenbunden med tunt jordlager och här växer ett tätt buskage av slån, ros och en och ner mot stranden står en bård med klibbal. På den bergbundna delen står några björkar, en del en och gott om ljung. I några skrevor växer tulkört och fackelblomster. På toppen finns en liten öppen mosse bevuxen av kråkris, kråklöver, hjortron, tranbär och rundsileshår.

Berggrunden utgörs av vackert veckad gnejs med inslag av lättvittrad grönsten som skapar ett speciellt mönster i berget.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Ön ska bibehålla sina naturvärden knutna till den oexploaterade skärgårdsmiljön och den lilla öppna odikade mossen.
- Ön ska bibehålla sin opåverkade karaktär.

Åtgärder

- Inga åtgärder bedöms nödvändiga men på sikt kan det bli aktuellt att röja igenväxning på mossen.

Skötselområde 25 – Grässkären, östra ön

Areal: 1,2 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

1,2 ha

Beskrivning

En i huvudsak kal ö med en samling enbusksnår, någon klibbal och lite rönnbuskar. På udden i väster finns vittringsmönster där grönsten vittrat snabbare än den övriga gnejsen. I sprickor i berget kan man hitta skärgårdsspecialister som dansk skörbjuggsört och kustarun.

Floran på de västra uddarna är överlag mångformig med rika förekomster av gul fetknopp, gräslök, nattviol och kärleksört. På övriga delar av ön dominerar ljung och kruståtel.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Ön ska bibehålla sina naturvärden knutna till den oexploaterade skärgårdsmiljön och den rika kustfloran.
- Ön ska bibehålla sin opåverkade karaktär.

Åtgärder

- Inga åtgärder bedöms nödvändiga.

Skötselområde 26 – Låga Manskär

Gul fetknopp. Foto : Kurt Adolfsson

Areal: 3,4 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

3,4 ha

Beskrivning

Litet flackt skär med välslipade berghällar. På skäret växer mest en och rosbuskar. Bland buskarna står också några björkar i norr och ett femtontal ganska grova alar i söder. På den södra delen av ön är marken stenbunden och här finns ett litet klapperstensfält. Allra längst i söder finns en tydlig åder med järnmalm. I stranden finns en typisk skärgårdsflora med arter som kvanne, strandveronika, rödtoppa, gökblomster och gåsört. På ett litet gäsbetat parti finns även ormtunga, kustarun och gulkämpar. I en svacka längst i söder växer knölsyska och lungrot. I en liten mosseliknande svacka på skärets norra del växer tuvull, kråkris och skvattram. I anslutning till det lilla klapperstensfältet växer strandråg och bergkårel.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Ön ska bibehålla sina naturvärden knutna till den oexploaterade ytterskärgårdsmiljön och den rika kustfloran.
- Malmådern ska inte vara påverkad av brytning, borrhning eller hack.
- Ön ska bibehålla sin opåverkade karaktär.

Åtgärder

- Inga åtgärder bedöms nödvändiga.

Skötselområde 27 – Höga Manskär

Areal: 2,6 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

2,6 ha

Beskrivning

Höga Manskär är en vindpinad ö där vågorna på den östra halvan ibland når högt och lyckas spola rent berget från all växtlighet. Högre upp på ön växer mest ljung tillsammans med kruståtel, en, brakved, några rönnar och någon björk. I väster står även ett par tallar och granar. I en fuktsvacka växer kråkris och kråklöver. I ett hållkar växer den lilla vackra rosenpilörten. På öns sydöstra sida kan man se hur den ljusröda bergarten brutits sönder i stora plana flak och kubiska block.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Ön ska bibehålla sina naturvärden knutna till den oexploaterade skärgårdsmiljön.
- Ön ska bibehålla sin opåverkade karaktär.

Åtgärder

- Inga åtgärder bedöms nödvändiga.

Skötselområde 28 – Skräckskär

Areal: 2,0 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

2,0 ha

Beskrivning

Litet skär med stenbunden till sandig mark på den västra halvan och berghällar i öster. Hällarna är fågelgödslade och här trivs örter som gräslök, styvmorsviol och gulfeknopp. I ett hållkar växer

kaveldun. På en av de små sandstränderna växer strandråg. Uppe på själva ön ligger en torräng bevuxen med några enbuskar. Här finns också en blandning av hävdgynnade växter och rena skärgårdsörter. Gråfibbla, nattviol, gräslök, styvmorsviol, johannesört och klibbglim är några arter som trivs på den öppna marken. På en liten höll i väster växer silverlav. Längs stränderna växer högrörter som kvanne, strätta, knölsyska, brännässla och älggräs. Vid den södra gäsbetade stenbundna stranden växer kustarun. För att bevara öns mycket höga naturvärde krävs att hävd återupptas och att buskröjningar görs.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till en öppen hävdad skärgårdsmiljö.
- Hävdgynnade arter av såväl kärlväxter och fåglar (strandängs- och kustfåglar) ska kunna åtnjuta förbättrade levnadsförhållanden på ön och helst öka sin artrikedom och/eller sina populationsstorlekar.

Åtgärder

Restaureringar

- Skäret röjs helt på buskar

Löpande skötsel:

- Beteshävd, helst årligen, men åtminstone var tredje år.
- Buskröjningar vid behov.

Skötselområde 29 – Sandskären

Areal: 1,7 ha

1620- Små öar och skär i Östersjön

1,7 ha

Beskrivning

En stor del av ön är sand och stenbunden och har en sandstrand mot väster. Här är florán typisk för magera torra förhållanden med arter som kungsmynta, bergkårel, bergmynta, tjärblomster och gulmåra. Vid stranden växer även strandråg, backlök, gulsporre och toppfrossört. Från stranden är även marviol uppgiven men den återfanns inte vid denna inventering. Mot norr finns en klibbalbård och mellan den och vattnet en högrörtäng med nässlor, kvanne, strätta, strandmålla, åkermolke och strättor. Ön har tidigare betats vilket syns på att det fortfarande finns öppna gräsytor och på resterna av en trädgårdsgård i den fastighetsgräns som delar ön. Klapperstränder intill öppna gräsmarker på östra delen är livsmiljö för den ovanliga smalgrynsnäckan (upptagen i EU:s art- och habitatdirektiv).

Om ön får växa igen helt kommer detta att kraftigt påverka både, fågelliv och populationen av smalgrynsnäckan. För att bevara öns mycket höga naturvärde krävs att hävd återupptas och att buskröjningar görs.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till en öppen hävdad skärgårdsmiljö.
- Hävdgynnade arter av såväl kärlväxter, insekter och fåglar (strandängs- och kustfåglar) ska kunna åtnjuta förbättrade levnadsförhållanden på ön och helst öka sin artrikedom och/eller sina populationsstorlekar.
- Smalgrynsnäckan ska fortleva med en livskraftig population.

Åtgärder

Restaureringar

- Reservatsdelen av skäret röjs helt på enbuskar.
- Albården avverkas.

Löpande skötsel:

- Årlig beteshävd
- Buskröjningar vid behov.

Skötselområde 42 – Små skär och kobbar

Areal: 20 ha

1620 – Små öar och skär i Östersjön

Beskrivning

I reservatet finns också ett 50-tal mycket små skär, kobbar och klabbar. De är flesta är kala och bevuxna med lavar, mossor och lite risväxter, mest ljung, och kruståtel. I någon fuktsvacka kan man hitta kråkris och någon blåbärsbuske. I kanten av några hållkar växer rosenpilört och kustarun och på några fågelgödslade hållar kan man hitta gul fetknopp, styvmorsviol och baldersbrå. Påverkan från fågelgödsling är emellertid liten på dessa skär.

De största av skären är bevuxna med en, björk och några tallar på topparna.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till den exponerade skärgårdsmiljön med sin fågelfauna, fågelgynnade flora och sina hållkar.
- Öarna ska bibehålla sitt värde som häckfågelmiljö och därtill knutna flora.

Åtgärder

- Öarna lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 43 – Glon, grunda vikar och andra grunda mjukbottnar

Areal: 74 ha

1160 – Stora grunda vikar och sund

74 ha

Beskrivning

Mjukbottnarna består av finkornigare material som lera, sand och mer eller mindre nedbrutna växt och djurdelar. De finns där vågor och strömmar inte förmår att flytta materialet. Djupare bottnar domineras helt av mjukbotten, men ytligare är de mest utbredda i skyddade och flacka lägen. Mjukbottensamhället karaktäriseras av kärlväxter och kransalger som ofta bildar ett sammanhängande vegetationstäck över vidsträckta områden. På mjukbottnar kring 2 – 6 meters djup är borstnate (*Potamogeton pectinatus*) och hårsärv (*Zannichellia palustris*) de mest utbredda arterna, men även ålgräs och axslina (*Myriophyllum spicatum*) är rikligt förekommande. Tämigen allmänt påträffas också ålnate (*Potamogeton perfoliatus*), hornsärv (*Ceratophyllum demersum*) och grönsträfs (*Chara baltica*). Mer sällsynta arter är havsrufse (*Tolypella nidifica*), vitstjälksmöja (*Ranunculus peltatus* subsp. *baudotii*), höstlänke (*Callitriche hermaphroditica*) och havsnajas (*Najas marina*). På de grundaste mjukbottnarna dominerar borstnate, grönsträfs, axslina och hårsärv, men även trådnate (*Potamogeton filiformis*), hornsärv och hårsträfs (*Chara canescens*) förekommer. Mjukbottnarna, och då särskilt grunda skyddade vikar, utgör mycket viktiga lek och uppväxtområden för fisk. Dessa miljöer hör därför till de viktigaste biotoperna i skärgårdens undervattensmiljö.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Gryts naturreservat

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till mjukbottnarnas växt och djursamhälle.
- Förekommande kransalger ska inte minska i utbredning eller frekvens inom området.

Åtgärder

- Mjukbottnarna lämnas utan ingrepp.

FÅNGÖ 2:3

Skötselkarta 5. Skötselområden i reservatets sydvästra del.

Skötselområde 30 – Hasselholmen

Areal: 7,9 ha 9010 – Västlig taiga, tallskog 4,9 ha
9070 – Betad tallskog 3,0 ha

Beskrivning

På Hasselholmen växer en äldre tallskog. På den norra halvan av ön växer den på ett berg medan marken är lägre i söder. Ön betas men påverkan syns egentligen bara på den södra delen där skogen är gles och luckig. Luckigheten beror även på en sentida avverkning. Hällmarkstallskogen

är ganska rik på död ved i form av lågor av olika ålder och nedbrytningsgrad. Fältskiktet är mycket magert och domineras av ljung, kruståtel, kråkris, lingon, blåbär och mjölon.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla och utveckla de naturvärden som finns knutna till den gamla betesskogen, solexponerade tallar och en gles hållmarkstallskog rik på död ved.

Åtgärder

Restaureringar

Inga restaureringsåtgärder bedömdes akuta vid fältbesök 2002. Viss plockhuggning kopplad till EU:s miljöstöd, i delar med skogsbeteskaraktär, kan dock bli aktuellt. Eventuell åtgärd genomförs först efter samråd mellan markägare, brukare, reservatsförvaltningen och lantbruksenheten vid Länsstyrelsen.

Löpande skötsel:

Beteshävd, åtminstone på öns södra del

Skötselområde 31 – Grisnäsudden (Fångö)

Areal: 11,0 ha

9010 - Västlig taiga, tallskog

11,0 ha

Beskrivning

Gles mager barrskog dominerad av gammal tall med inslag av björk, asp och gran. Den mesta skogen växer på hållar och träden är lågvuxna. Fältskiktet domineras helt av ljung och kruståtel. På de magraste partierna finns även ett inslag av död tallved i form av torrakor och någon låga. Den döda veden och de gamla tallarna är av stort värde för krävande insekter och vedlevande lavar. Naturvärdet kommer att öka med ökande mängd död ved.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till den gamla naturskogsartade tallskogen, den döda veden och den oexploaterade skärgårdsnaturen.
- Den döda veden ska öka så mycket som möjligt utan att aktiva åtgärder sätts in.
- Barrpraktbaggens kläckhål ska alltid gå att återfinna på minst 3 träd.

Åtgärder

- Området lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 32 – Ungskog på norra Fångö

Areal: 0,9 ha

Beskrivning

Området utgörs av tät, huvudsakligen planterad ungskog.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Området ska utveckla naturvärden knutna till en naturlig succession rik på lövträd och tall.
- Succesivt ska skogen självgallra och bli rik på död ved.

Åtgärder

Restaureringar

- Planterad gran röjs bort. Naturlig föryngring av löv och tall får sedan ta vid.

Skötselområde 33 – Jutholmen

Areal: 2,3 ha	9190 – Ekskog på sur, sandig jord	0,8 ha
	8220- Silikatrika bergssluttningar	1,5 ha

Beskrivning

På Jutholmens östra sluttning växer en liten skog av ek och tall. Många träd är gamla och senvuxna. Ett flertal ekar är ihåliga till fromma för vedlevande insekter. På ett par av ekarna växer den ovanliga mjöliga klotterlaven. Floran är mager och domineras av ljung, kråkris och blåbär. Nere vid stranden växer några tuvor strandråg. Öns västra del består av en hög bergknalle med någon enstaka ek och tall samt en del rosbuskar och någon en. Här växer gott om tulkört, en del johannesört och ärenpris och i klippspringor gaffel- och svartbräken.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till ekskogen.
- Minst 0.7 ha ska alltid vara ekdominerad.
- Trädskiktet ska vara rikt på hålträd och död ved. De gamla träden ska hysa en rik lavflora med förekomst av gammelekslav på minst 1 träd.

Åtgärder

Restaureringar

- De flesta tallar, utom en handfull knotiga äldre träd, gallras bort för att återfå ett öppnare och mer ekdominerad skog.

•

Löpande skötsel:

- Eventuellt kan mer tall behöva röjas bort i framtiden. I övrigt bör ön lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 34 – Gubbö och Långholmen

Areal: 30,3 ha	9010- Västlig taiga, tallskog	29 ha
	8220- Små öar och skär i Östersjön	0,7 ha

Beskrivning

Gubbö och Långö är en mycket kuperad bergbunden ö till största delen bevuxen av tallskog. Ön, som ganska nyligen varit två öar, ligger som en liten krans kring en avsnörd vik som tar in vatten från Östersjön vid oväder. Den mesta skogen är av hällmarkstyp med knotiga gamla träd och ett ganska stort inslag av silvriga torrträd och lågor. På ett par ställen finns små mossar och runt den största ligger en liten krans av lövrik sumpskog. På mossarna växer skvattram, silesår och tranbär bland annat. I ett par av öns nordbranter kan man hitta fuktälskande mossor som västlig hakmossa, kantvitmossa och granvitmossa. På de gamla tallarna kan man hitta grovticka och tallticka samt kläckhål efter svart praktbagge. På ön finns även spår efter åttafläckig praktbagge och barrpraktbagge.

På öns topp ligger ett gammalt sjömärke, Gubbö Kupa, vilket är ett mycket välbesökt promenadmål för båtfolk. Ön har även flera mycket goda naturhamnar vilket gör ön till en av skärgårdens mest välbesökta.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till den gamla naturskogsartade tallskogen, den döda veden och den oexploaterade skärgårdsnaturen.
- Den döda veden ska öka så mycket som möjligt utan att aktiva åtgärder sätts in.

Åtgärder

Restaureringar

- Eventuellt anläggs en enkel träspång över kanalen mellan Gubbö och Långö.

Löpande skötsel:

- Underhåll av eventuell spång.

Skötselområde 35 – Sandskär vid Gubbö

Areal: 2,4 ha

9070 – Trädklädd betesmark

2,4 ha

Beskrivning

Sandskär norr om Gubbö har tidigare betats men numer börjat växa igen med slånbuskage. Fortfarande syns historiken genom att grova tallar med ett krumt växtsätt står i och kring buskagen. Här och var finns även gläntor med en rikare flora med bland annat strandveronika, tulkört, kungsmynta, bergmynta, getrams, gulsporre och tjärblomster. Centralt på ön står även några gamla askar som tidigare hamlats. Vid stranden i väster växer björnbör, knölsyska och strandveronika.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Ön ska bibehålla samt de naturvärden som finns knutna till en varierad buskig och gläntig miljö.
- Träd och buskskiktet ska inte täcka mer än max 40 % av ön.
- Fårbete någon vecka per år är inte negativt för naturvärdena.

Åtgärder

Restaureringar

- Befintliga gläntor utvidgas genom buskröjningar längs kanterna.
- De äldre askarna frihuggs.

Löpande skötsel:

- Eventuellt fårbete.
- Återkommande buskröjningar vid behov.

Skötselområde 36 – Reskär

Areal: 6,9 ha

9010 – Västlig taiga, tallskog

1,4 ha

8220 – Silikatrika bergssluttningar

5,5 ha

Beskrivning

Bergknallarna på Reskär är höga och kantiga och har ett mycket tunt jordtäckte på några fläckar men är till största delen helt kala. Här växer enstaka tallar, några björkar och askar och en del en- och rosbuskar. Tulkört, gullris, nattviol, styvmorsviol och kruståtel är vanligt förekommande tillsammans med ljung.

På ön växer även äldre tallskog på några mindre ytor. Skogen har tidigare betats men har under senare decennier påverkats mycket lite av brukande och är numer rik på vindfällen och silvriga

torrträd. Innanför den djupa viken finns även ett tiotal askar varav flera tidigare utnyttjats för lövtäkt. Träden är bevuxna av bland annat den vackra guldlocksmossan. I denna dalgång växer även rikligt med träjon och lundbräken och buskar som måbär, skogstry, rosor, björnbär och en. Nere vid sydstranden växer strandråg och backvial.

Återupptaget bete skulle inte vara negativt för naturvärdet. Det skulle gå att restaurera området till betad skog men troligtvis går inga större värden förlorade om hävden uteblir heller.

- 43, grunda mjukbottnar
- 44, Grunda hårbottnar
- Skötselområden land

(c) Bakgrundskartor Lantmäteriet, d-nr 106-2004/188

Skötselkarta 6. Skötselområden i reservatets centrala syddel.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd (36 – Reskär)

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till den varierade skärgårdsmiljön med buskage, gamla träd, död ved och exponerade klippor.
- Fårbete någon vecka per år är inte negativt för naturvärdena.

Åtgärder

Restaureringar

- De äldre askarna frihuggs.

Löpande skötsel:

- Återkommande frihuggning av gamla askar vid behov.
- Eventuellt fårbeta.

Skötselområde 37 – Stora Lundskär

Areal: 9,0 ha

9010 – Västlig taiga, tallskog

8,0 ha

Beskrivning

Ö i ytterskärgården bevuxen med gammal tallnurskog. Tvärs över öns sydvästra del går ett öppnare stråk med gräs, örter och buskar. Tulkörten är vanlig här och mot stranden förekommer även fackelblomster, knölsyska och kvanne. I skogen domineras fältskiktet av kruståtel, ljung och lingon. Skogen är rik på riktigt gamla tallar, silvriga torrträd och lågor. Den döda veden hyser krävande arter såsom sydlig ladlav och åttafläckig praktbagge.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till den gamla naturskogsartade tallskogen, den döda veden och den oexploaterade skärgårdsnaturen.
- Den döda veden ska öka så mycket som möjligt utan att aktiva åtgärder sätts in.

Åtgärder

- Ön lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 38 – Storkarlen

Areal: 1,8 ha

och skär i Östersjön

1620 – Små öar

1,8 ha

Beskrivning

Storkarlen är ett mycket exponerat fågelskär med ganska långt till närmaste ö och med bara havet österut. Här är hela skäret påverkat av fåglarnas gödsel och blomningen är därför mycket rik av vänderot, johannesört, gökblomster, styvmorsviol, gul fetknopp, styvmorsviol, baldersbrå, gräslök mfl. Ön är dessutom mycket rik på malört och klibbglim. Överallt finns hällkar och många av dem håller vatten även under mycket torra somrar vilket är av stort värde för insekts- och fågelliv. Ön är en viktig lokal både för häckfågel och sträckfågel. Vid besöket i augusti 2002 sågs bland annat kärrsnäppor, kustsnäppor, roskarl, tordmular, tobisgrissla, rödbena, strandkata, större strandpipare och brushane på eller vid ön.

Klibbgim är karaktärsväxt på Storkarlen. Foto : Mikael Hagström

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till den exponerade skärgårdsmiljön med sin rika fågelfauna, fågelgynnade flora och sina rikligt förekommande hällkar.

- Ön ska bibehålla sitt värde som både häckfågelmiljö och rastplats för flyttfåglar.

Åtgärder

- Ön lämnas för fri utveckling.

Skötselkarta 7. Skötselområden i reservatets sydöstra del

Skötselområde 39 – Storkarlskär

Areal: 2,4 ha

1620 – Små öar och skär i Östersjön

2,4 ha

Beskrivning

Storkarlskär är ett kalt fågelskär vid Östersjöns rand. Floran är tydligt fågelgödslad. Här finns fågelskärsarter som rosenpilört i hällkarskanter, bergkårel, baldersbrå, klibbglim, gräslök,

styvmorsviol och kärleksört på fågeltopparna. Häckfågelfaunan är dock inte särskilt märkvärdig utan består av fiskmå, gråtrut, knölsvan och strandskata.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till den exponerade skärgårdsmiljön med sin fågelfauna, fågelgynnade flora och sina hällkar.
- Ön ska bibehålla sitt värde som häckfågelmiljö och därtill knutna flora.

Åtgärder

- Ön lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 40 – Stora Horskär

Areal: 3,9 ha 9010 – Västlig taiga, tallskog 3,5 ha

Beskrivning

Liten ö bevuxen med gammal tallskog som bitvis gör ett urskogsartat intryck. Här finns gott om vridna knotiga gammeltallar och en hel del grova torrträd och lågor. Vedtäkt har pågått här vilket syns på avsågade grenar och tunnare torrträd mm. På ön finns en liten mosse med mycket riklig förekomst av tranbär, kråkris och rundsileshår. I kanten växer även ett kraftigt bestånd hönsbär och lite hjortron. Mitt på ön finns ett litet skogbevuxet kärr där man kan hitta tuvull och hjortron. Kring en liten stuga på ön växer strandveronika.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till den gamla naturskogsartade tallskogen, den döda veden och den oexploaterade skärgårdsnaturen.
- Den döda veden ska öka så mycket som möjligt utan att aktiva åtgärder sätts in.

Åtgärder

- Ön lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 41 – Norrnålan

Areal: 1,2 ha 1620 – Små öar och skär i Östersjön 1,2 ha

Beskrivning

Litet kalt skär med två rönnar och en tallbuske. Mitt på ön finns ett parti med småsten. Här växer strandråg. Ön är häckningslokal för labb (-99).

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till den exponerade skärgårdsmiljön med sin fågelfauna, fågelgynnade flora och sina hällkar.
- Ön ska bibehålla sitt värde som häckfågelmiljö och därtill knutna flora.

Åtgärder

- Ön lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 42 – Små skär och kobbar

Areal: 20 ha

1620 – Små öar och skär i Östersjön

Beskrivning

I reservatet finns också ett 50-tal mycket små skär, kobbar och klabbar. De är flesta är kala och bevuxna med lavar, mossor och lite risväxter, mest ljung, och kruståtel. I någon fuktsvacka kan man hitta kråkris och någon blåbärsbuske. I kanten av några hållkar växer rosenpilört och kustarun och på några fågelgödslade hållar kan man hitta gul fetknopp, styvmorsviol och baldersbrå. Påverkan från fågelgödsling är emellertid liten på dessa skär.

De största av skären är bevuxna med en, björk och några tallar på topparna.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till den exponerade skärgårdsmiljön med sin fågelfauna, fågelgynnade flora och sina hållkar.
- Öarna ska bibehålla sitt värde som häckfågelmiljö och därtill knutna flora.

Åtgärder

- Öarna lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 43 – Glon, grunda vikar och andra grunda mjukbottnar

Areal: 74 ha

1160 – Stora grunda vikar och sund

74 ha

Beskrivning

Mjukbottnarna består av finkornigare material som lera, sand och mer eller mindre nedbrutna växt och djurdelar. De finns där vågor och strömmar inte förmår att flytta materialet. Djupare bottnar domineras helt av mjukbotten, men ytligare är de mest utbredda i skyddade och flacka lägen. Mjukbottensamhället karaktäriseras av kärlväxter och kransalger som ofta bildar ett sammanhängande vegetationstäck över vidsträckta områden. På mjukbottnar kring 2 – 6 meters djup är borstnate (*Potamogeton pectinatus*) och hårsärv (*Zannichellia palustris*) de mest utbredda arterna, men även ålgräs och axslinga (*Myriophyllum spicatum*) är rikligt förekommande. Tämligen allmänt påträffas också ålnate (*Potamogeton perfoliatus*), hornsärv (*Ceratophyllum demersum*) och grönsträfs (*Chara baltica*). Mer sällsynta arter är havsrufse (*Tolypella nidifica*), vitstjälksmöja (*Ranunculus peltatus* subsp. *baudotii*), höstlänke (*Callitriche hermaphroditica*) och havsnajas (*Najas marina*). På de grundaste mjukbottnarna dominerar borstnate, grönsträfs, axslinga och hårsärv, men även trådnate (*Potamogeton filiformis*), hornsärv och hårsträfs (*Chara canescens*) förekommer. Mjukbottnarna, och då särskilt grunda skyddade vikar, utgör mycket viktiga lek och uppväxtområden för fisk. Dessa miljöer hör därför till de viktigaste biotoperna i skärgårdens undervattensmiljö.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till mjukbottnarnas växt och djursamhälle.
- Förekommande kransalger ska inte minska i utbredning eller frekvens inom området.

Åtgärder

- Mjukbottnarna lämnas utan ingrepp.

Skötselområde 44 – Grynnor, rev och grunda hårbottenar

Areal: 259 ha

1170 – Rev

259 ha

Beskrivning

Hårbottenarna består huvudsakligen av hällar och grus och finns där vågor och strömmar är så starka att finare partiklar inte ligger kvar. Inom området dominerar de helt ytligt kring alla öar och skär. I skyddade lägen övergår hårbotten ofta i mjukbotten redan vid någon meters djup, medan mer exponerade platser ofta domineras av hårbottenar ner till åtminstone 5 – 10 m.

Hårbottensamhället domineras av olika fastsittande makroalger. De ytliga bottenarna har ett markerat grönalgsbälte dominerat av grönslick (*Cladophora sp*) som oftast täcker all botten ned till några få decimetersdjup. Tillsammans med grönslicken växte vanligtvis rörhinna (*Enteromorpha sp*). Under grönalgerna finns ofta ett mer eller mindre tydligt bälte av rödalgen ullsläke (*Ceramium gobi*). Tillsammans med ullsläken växer ofta småplantor av blåstång. Från ca 0,5 m till någon eller några få meters djup bildar blåstång ofta ett tydligt bälte, som i gynnsamma lägen täcker upp till 100 % av botten. Som underväxt till blåstången finns ofta brunslick eller ullsläke.

Under blåstångsbältet tar ett rödalgsbälte vid, men vanligtvis fanns enstaka blåstångsplantor ytterligare lite längre ner. Blåstången förekommer dock oftast inte djupare än 3 – 5 m. Hårt exponerade hårbottenar saknar blåstång. Här börjar istället rödalgsbältet direkt under grönalgerna på några decimeters djup.

Rödalgsbältet domineras av ullsläke och kräkel (*Furcellaria lumbricalis*). Ullsläke är mest frekvent ytligast, för att successivt ersättas av kräkel runt två meters djup. Andra rödalger som påträffas är grov rödsläke (*Ceramium nodulosum*), rödblåd (*Phyllophora pseudoceranoides* / *Coccotylus truncatus*), fjäderslick (*Polysiphonia fucoides*) och rödris (*Rhodomela confervoides*). Dessa finns framför allt på mer exponerade lokaler. Rödalgsbältet blir successivt glesare med ökat djup och sträcker sig ned till åtminstone 10 m.

Till hårbottenarnas karaktärsarter hör även blåmusslor, havstulpaner och hela det rika djursamhälle som är knutet till blåstången. I synnerhet blåstångsbältena är mycket viktiga miljöer för en rad kräftdjur och fiskar. Tånglaken är en art som lever större delen av sitt liv i tångbältet.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till hårbottenarnas växt och djursamhälle.
- Blåstången ska inte minska i utbredning eller frekvens inom området.

Åtgärder

- Hårbottenarna lämnas utan ingrepp.

GRYTÖ 1:8

Skötselområde 45 – Edshammarsön**Areal:** 1,2 ha

9070 – Trädklädda betesmarker

1,2 ha

Beskrivning

Edshammarsön domineras av betad blandskog av ek och tall. Skogen är överlag ganska gles och ljusöppen med det är ont om riktigt öppna gläntor. På många ställen i skogen växer ett mellanskikt med enbuskar. Floran är ganska mager och domineras av blåbär, kruståtel och ängskovall. I öppnare partier finns även någon enstaka blåsuga, stagg och knägräs. På de ganska gamla tallarna växer talticka och på någon tallåga växer blodticka. De senvuxna ekarna hyser en del krävande lavar som t ex den rödlistade skärelaven. Mot öster vätter öppna klippor mot Flisdjupet och öppna havet. Lövskogen hyser också en rik snäckfauna med bland annat den av EU utpekade smalgrynsnäcken.

Strax norr om öns mitt finns en öppen betesyta som tidigare utnyttjats som åker. Den tidigare markanvändningen syns som små dikesrester och ploghak i kanterna av den öppna marken. Det var dock länge sedan åkern plöjdes senast och nu har en artrik betesmarksflora återetablerat sig här. Här finns gott om den sällsynta ljungsnärjan och arter som brudbröd, skallror, blåsuga, darrgräs, solvända, gullviva, blodnäva, vildlin, backnejlika, backklöver, stagg och prästkra.

Bibehållande av värden:

Naturvärdet består om betet fortsätter och gärna ökar något i intensitet. En stor del av buskarna i skogen bör röjas bort för att öka ljusinsläpp och gynna gräs och örter på marken. Den öppna marken brukas som bete eller med slåtter utan gödsling eller insådd. Edshammarsön ingår i Gryts naturreservat.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till den betade äldre skogen och den med sitt stora ekinslag.
- Skötselområdet ska även bibehålla och helst öka utbredningen av hävdgynnade kärlväxter i allmänhet och ljungsnärjan i synnerhet
- Mängden död ljust liggande ved ska öka till minst 5 skm/ha på sikt.

Åtgärder

- En röjning av enbuskar genomförs.
- En mindre lucka på ca 20 x 20 m huggs upp centralt i skogen. Virket lämnas.
- Ön fortsätter att hävdas årligen.

Skötselområde 46 – Älskären**Areal:** 0,3 ha

1620 – Små öar och skär i Östersjön

Beskrivning

Av Älskären är den största ön bevuxen med mager tallskog med gott om riktigt gamla träd och även lågor och torrträd av tall. På gammal tall växer talticka och på en låga växer blodticka. I fältskiktet dominerar kruståtel, ljung, kråkris, blåbär och lingon men här finns även inslag av tulkört och getrams.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till den relativt opåverkade skärgårdsmiljön och de gamla tallarna.

Åtgärder

- Inga åtgärder bedöms nödvändiga.

1:10000

- 43 Grunda mjukbottnar
- 44 Grunda hårdbottnar
- Skötselområden på land

(c) Bakgrundskartor Lantmäteriet, d-nr 106-2004/188

Skötselkarta 8. Skötselområden söder om Ekön

Skötselområde 47 – Flatskär och Gållabben

Areal: 0,2 ha 1620 – Små öar och skär i Östersjön

Beskrivning

Flatskär är ett litet flackt skär med en ganska rik blomning av gödselgynnade arter. Här finns t ex gott om kärleksört, gräslök, baldersbrå, vänderot och styvmorsviol. I ett hållkar växer rosenpilört. Till häckfåglarna hör en del vitfågel samt strandskata, grågås och knölsvan. På Gållabben nordost om Edshammarön finns en fiskmäskoloni med några silvertärnor. I övrigt enstaka par av grågås, storskrake, strandskata och trutar.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla rika häckfågelfauna samt den därtill knutna lav- och kärlväxtfloran.

Åtgärder

- Inga åtgärder bedöms nödvändiga.

Skötselområde 43 – Glon, grunda vikar och andra grunda mjukbottnar

Areal: 74 ha 1160 – Stora grunda vikar och sund 74 ha

Beskrivning

Mjukbottnarna består av finkornigare material som lera, sand och mer eller mindre nedbrutna växt och djurdelar. De finns där vågor och strömmar inte förmår att flytta materialet. Djupare botten domineras helt av mjukbotten, men ytligare är de mest utbredda i skyddade och flacka lägen. Mjukbottensamhället karaktäriseras av kärlväxter och kransalger som ofta bildar ett sammanhängande vegetationstäck över vidsträckt områden. På mjukbottnar kring 2 – 6 meters djup är borstnate (*Potamogeton pectinatus*) och hårsärv (*Zannichellia palustris*) de mest utbredda arterna, men även ålgräs och axslinga (*Myriophyllum spicatum*) är rikligt förekommande. Tämigen allmänt påträffas också ålnate (*Potamogeton perfoliatus*), hornsärv (*Ceratophyllum demersum*) och grönsträfs (*Chara baltica*). Mer sällsynta arter är havsrufse (*Tolypella nidifica*), vitstjälksmöja (*Ranunculus peltatus* subsp *baudotii*), höstlänke (*Callitriche hermaphroditica*) och havsnajas (*Najas marina*). På de grundaste mjukbottnarna dominerar borstnate, grönsträfs, axslinga och hårsärv, men även trådnate (*Potamogeton filiformis*), hornsärv och hårsträfs (*Chara canescens*) förekommer. Mjukbottnarna, och då särskilt grunda skyddade vikar, utgör mycket viktiga lek och uppväxtområden för fisk. Dessa miljöer hör därför till de viktigaste biotoperna i skärgårdens undervattensmiljö.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till mjukbottnarnas växt och djursamhälle.
- Förekommande kransalger ska inte minska i utbredning eller frekvens inom området.

Åtgärder

- Mjukbottnarna lämnas utan ingrepp.

Skötselområde 44 – Grynnor, rev och grunda hårbottnar

Areal: 259 ha 1170 – Rev 259 ha

Beskrivning

Hårdbottnarna består huvudsakligen av hällar och grus och finns där vågor och strömmar är så starka att finare partiklar inte ligger kvar. Inom området dominerar de helt ytligt kring alla öar och skär. I skyddade lägen övergår hårdbotten ofta i mjukbotten redan vid någon meters djup, medan mer exponerade platser ofta domineras av hårdbottnar ner till åtminstone 5 – 10 m.

Hårdbottensamhället domineras av olika fastsittande makroalger. De ytliga bottnarna har ett markerat grönalgsbälte dominerat av grönslick (*Cladophora sp*) som oftast täcker all botten ned till några få decimetersdjup. Tillsammans med grönslicken växte vanligtvis rörhinna (*Enteromorpha sp*).

Under grönalgerna finns ofta ett mer eller mindre tydligt bälte av rödalgen ullsläke (*Ceramium gobi*). Tillsammans med ullsläken växer ofta småplantor av blåstång. Från ca 0,5 m till någon eller några få meters djup bildar blåstång ofta ett tydligt bälte, som i gynnsamma lägen täcker upp till 100 % av botten. Som underväxt till blåstången finns ofta brunslick eller ullsläke.

Under blåstångsbältet tar ett rödalgsbälte vid, men vanligtvis fanns enstaka blåstångsplantor ytterligare lite längre ner. Blåstången förekommer dock oftast inte djupare än 3 – 5 m. Hårt exponerade hårdbottnar saknar blåstång. Här börjar istället rödalgsbältet direkt under grönalgerna på några decimeters djup.

Rödalgsbältet domineras av ullsläke och kräkel (*Furcellaria lumbricalis*). Ullsläke är mest frekvent ytligast, för att successivt ersättas av kräkel runt två meters djup. Andra rödalger som påträffas är grov rödsläke (*Ceramium nodulosum*), rödblåd (*Phyllophora pseudoceranoides* / *Coccotylustruncatus*), fjäderslick (*Polysiphonia fucoides*) och rödris (*Rhodomela confervoides*). Dessa finns framför allt på mer exponerade lokaler. Rödalgsbältet blir successivt glesare med ökat djup och sträcker sig ned till åtminstone 10 m.

Till hårdbottnarnas karaktärsarter hör även blåmusslor, havstulpaner och hela det rika djursamhälle som är knutet till blåstången. I synnerhet blåstångsbältena är mycket viktiga miljöer för en rad kräftdjur och fiskar. Tånglaken är en art som lever större delen av sitt liv i tångbältet.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till hårdbottnarnas växt och djursamhälle.
- Blåstången ska inte minska i utbredning eller frekvens inom området.

Åtgärder

- Hårdbottnarna lämnas utan ingrepp.

STORA ÅLÖ 4:2 och BOKÖ 1:33

- 43 Grunda mjukbottnar
- 44 Grunda hårbottnar
- Skötselområden på land

(c) Bakgrundskartor Lantmäteriet, d-nr 106-2004/188

Skötselkarta 9. Skötselområden öster om St Ålö.**Skötselområde 48 – Kyrkogårdsskär****Areal:** 1,2 ha

9070 – Trädklädda betesmarker

Beskrivning

Ön är flack och bergbunden med skogbevuxna moränstråk. Gran dominerar trädskiktet men det finns ett litet inslag av flera lövträd, främst björk men även klibbal, ek och rönn. Trädskiktet på ön är präglad av gånna tiders hävd, med några spärrgreniga ekar och äldre kjolformade granar. Den sällsynta idegranen växer (vild) på ön. På en strandnära ek växer den sällsynta mjöliga klotterlaven.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till de äldre träden och den gläntiga skogsstrukturen med sitt stora lövinslag.
- Idegranen ska inte minska på ön.

Åtgärder

- En försiktig röjning av ung gran (ej idegran) genomförs.
- Fårbete på ön återupptas. Detta kan ske årligen eller så sällan som var tredje år.

Skötselområde 42 – Små skär och kobbar

Areal: 20 ha

1620 – Små öar och skär i Östersjön

Beskrivning

I reservatet finns också ett 50-tal mycket små skär, kobbar och klabbar. De är flesta är kala och bevuxna med lavar, mossor och lite risväxter, mest ljung, och kruståtel. I någon fuktsvacka kan man hitta kråkris och någon blåbärsbuske. I kanten av några hållkar växer rosenpilört och kustarun och på några fågelgödslade hållar kan man hitta gul fetknopp, styvmorsviol och baldersbrå. Påverkan från fågelgödsling är emellertid liten på dessa skär.

De största av skären är bevuxna med en, björk och några tallar på topparna.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla de naturvärden som finns knutna till den exponerade skärgårdsmiljön med sin fågelfauna, fågelgynnade flora och sina hållkar.
- Öarna ska bibehålla sitt värde som häckfågelmiljö och därtill knutna flora.

Åtgärder

- Öarna lämnas för fri utveckling.

Skötselområde 43 – Glon, grunda vikar och andra grunda mjukbottnar

Areal: 74 ha

1160 – Stora grunda vikar och sund

74 ha

Beskrivning

Mjukbottnarna består av finkornigare material som lera, sand och mer eller mindre nedbrutna växt och djurdelar. De finns där vågor och strömmar inte förmår att flytta materialet. Djupare botten domineras helt av mjukbotten, men ytligare är de mest utbredda i skyddade och flacka lägen. Mjukbottensamhället karaktäriseras av kärleväxter och kransalger som ofta bildar ett sammanhängande vegetationstäck över vidsträckt område. På mjukbotten kring 2 – 6 meters djup är borstnate (*Potamogeton pectinatus*) och hårsärv (*Zannichellia palustris*) de mest utbredda arterna, men även ålgräs och axslina (*Myriophyllum spicatum*) är rikligt förekommande. Tämigen allmänt påträffas också ålnate (*Potamogeton perfoliatus*), hornsärv (*Ceratophyllum demersum*) och grönsträfs (*Chara baltica*). Mer sällsynta arter är havsrufse (*Tolypella nidifica*), vitstjälksmöja (*Ranunculus peltatus* subsp. *baudotii*), höstlånke (*Callitriche hermaphrodita*) och havsnajas (*Najas marina*). På de grundaste mjukbottnarna dominerar borstnate, grönsträfs, axslina och hårsärv, men även trådnate (*Potamogeton filiformis*), hornsärv och hårsträfs (*Chara canescens*) förekommer. Mjukbottnarna, och då särskilt grunda skyddade vikar, utgör mycket viktiga lek och uppväxtområden för fisk. Dessa miljöer hör därför till de viktigaste biotoperna i skärgårdens undervattensmiljö.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till mjukbottenarnas växt och djursamhälle.
- Förekommande kransalger ska inte minska i utbredning eller frekvens inom området.

Åtgärder

- Mjukbottenarna lämnas utan ingrepp.

Skötselområde 44 – Grynnor, rev och grunda hårbottenar

Areal: 259 ha

1170 – Rev

259 ha

Beskrivning

Hårbottenarna består huvudsakligen av hällar och grus och finns där vågor och strömmar är så starka att finare partiklar inte ligger kvar. Inom området dominerar de helt ytligt kring alla öar och skär. I skyddade lägen övergår hårbotten ofta i mjukbotten redan vid någon meters djup, medan mer exponerade platser ofta domineras av hårbottenar ner till åtminstone 5 – 10 m.

Hårbottensamhället domineras av olika fastsittande makroalger. De ytliga bottenarna har ett markerat grönalgsbälte dominerat av grönslick (*Cladophora sp*) som oftast täcker all botten ned till några få decimetersdjup. Tillsammans med grönslicken växte vanligtvis rörhinna (*Enteromorpha sp*). Under grönalgerna finns ofta ett mer eller mindre tydligt bälte av rödalgen ullsläke (*Ceramium gobi*). Tillsammans med ullsläken växer ofta småplantor av blåstång. Från ca 0,5 m till någon eller några få meters djup bildar blåstång ofta ett tydligt bälte, som i gynnsamma lägen täcker upp till 100 % av botten. Som underväxt till blåstången finns ofta brunslick eller ullsläke.

Under blåstångsbältet tar ett rödalgsbälte vid, men vanligtvis fanns enstaka blåstångsplantor ytterligare lite längre ner. Blåstången förekommer dock oftast inte djupare än 3 – 5 m. Hårt exponerade hårbottenar saknar blåstång. Här börjar istället rödalgsbältet direkt under grönalgerna på några decimeters djup.

Rödalgsbältet domineras av ullsläke och kräkel (*Furcellaria lumbricalis*). Ullsläke är mest frekvent ytligast, för att successivt ersättas av kräkel runt två meters djup. Andra rödalger som påträffas är grov rödsläke (*Ceramium nodulosum*), rödblåd (*Phyllophora pseudoceranoides* / *Coccotylustruncatus*), fjäderslick (*Polysiphonia fucoidea*) och rödris (*Rhodomela confervoides*). Dessa finns framför allt på mer exponerade lokaler. Rödalgsbältet blir successivt glesare med ökat djup och sträcker sig ned till åtminstone 10 m.

Till hårbottenarnas karaktärsarter hör även blåmusslor, havstulpaner och hela det rika djursamhälle som är knutet till blåstången. I synnerhet blåstångsbältena är mycket viktiga miljöer för en rad kräftdjur och fiskar. Tånglaken är en art som lever större delen av sitt liv i tångbältet.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Skötselområdet ska bibehålla samt utveckla de naturvärden som finns knutna till hårbottenarnas växt och djursamhälle.
- Blåstången ska inte minska i utbredning eller frekvens inom området.

Åtgärder

- Hårbottenarna lämnas utan ingrepp.

2.2 Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	När	Var	Prioritet
Plockhuggning eller uthuggning av tall	2010	1, 13, 18, 33	2
Röjning av granuppslag	2010-2012	22, 32, 48	2
Restaureringshuggning	2010-2012	15, 16	2
Buskröjningar	2009-2010	2, 3, 5, 14, 19, 28, 29, 35, 45	1
Buskröjningar	2017	8, 9	2
Hävd (bete eller slåtter)	Löpande	13, 14, 16, 18, 19, 21, 28, 29, 30, 35, 36, 45, 48	1
Eventuell hävd (positivt men lägre prioritet)	Löpande	2,4,5,12,20	
Frihuggning av ädellövträd	2009-2010	35, 36	2
Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd	Var 10e år	Samtliga områden	2
Tillsyn av föreskrifter	Årlig	Samtliga områden	2

2.3 Jakt

Reservatet innebär inga inskränkningar i jakt- och fiskerätt.

2.4 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatsgränsen ska utföras av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard SIS 031522 och enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

3. Tillsyn

För närvarande bedöms ingen speciell tillsynsman behövas inom reservatet. Tillsyn av reservatet skall ombesörjas av naturvårdsförvaltningens personal.

4. Dokumentation och uppföljning

Skötseln av naturreservatet ska ske på ett sådant sätt att önskat resultat uppnås till lägsta möjliga kostnad. Effekterna av utförda skötselinsatser måste därför alltid följas upp. Uppföljningen ska sedan ligga till grund för förändringar av skötselmetoder och revidering av skötselplanen.

4.1. Dokumentation och inventeringar

Systematiska inventeringar av vedinsekter och kustfåglar bör genomföras i området senast år 2009 för att dokumentera naturvärdena i naturreservatet och för att kunna följa upp skötseln av reservatet med utgångspunkt från de arter som lever i här.

4.2. Uppföljning

4.2.1. Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Utvecklingen i de olika skötselområdena skall följas upp med återkommande inventeringar som gör det möjligt att jämföra resultaten mellan provtillfällena. Uppföljningen skall ske enligt fastställda metoder som används inom miljöövervakning nationellt eller regionalt. Målsättningen med uppföljningen är att kunna se om uppställda kvalitetsmål enligt skötselplanen uppfylls.

4.2.2 Uppföljning av effekter av skötselåtgärder

En uppföljning av naturvärdenas utvecklingen ska ske i de områden där åtgärder genomförs. Genomförandet av skötselplanens åtgärder skall följas upp så att den genomförda skötseln leder till att kvalitetsmålen uppfylls.

5. Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Kostnader i samband med skötsel av reservatet bekostas med statliga medel eller medel från andra finansiärer t ex fonder eller stiftelser. Vid utnyttjande av medel från andra finansiärer ska samråd ske med Länsstyrelsen.

Kulturlandskapsflora med gullviva och mandelblom. Foto: Kurt Adolfsson.

6 Kartor

Översiktskarta över reservatet ligger här nedan, medan kartor över de olika skötselområdena (karta 1 – 9) ligger varvat i plandelen, kapitel 2.2.

Karta 10. Översikt över Gryts naturreservat. Reservatet som endast kan nås med båt ligger i Östergötlands skärgård ca 5 mil sydost om Söderköping i Valdemarsviks kommun.

